خیــــالي دنیا

((منثور اشعار))

د

قیام الدین خادم

د کمپوزر خبري

ستايني د لوی ځښتن لره، چې د ټولو عالميانو پالونکی دی. د ارواښاد قيام الدين خادم دا شهکار اثر (خيالي دنيا) چې ستاسو په لاسونو کې ده يو له هغو اثارو څخه ده، چې د پښتو ادب پرې وياړ کوي. دا کتاب په ۱۳۳۹ کال کې د پښتوټولنې لخوا چاپ شوی، چې يوه قلمي نسخه وه.

په ليکنو کې کومې ورانۍ چې وې، هغه د پښتو ټولنې لخوا تر ډېره بريده پوري سمي شوي، او د کتاب په پنځم مخ په جدول کې يې د پاڼې او کرښې له ګڼې سره سم ليکلي وې. خو لدې سره هم دا چې کتاب په قلم ليکل شوی وو نو زياتره ځايونو کې متن پاک شوی، او لوستل يې ستونزمن وو.

بله نېمګړتيا يې دا وه چې د الفاظو او کلماتو تر منځ د مناسب واټن نه وو مراعات شوی لکه د کتاب په سريزه کې راغلي: (دادمنثوروا شعارو) ؛ چې د کلماتو تر منځ هېڅ واټن نه ترسترګو کېږي ، او لوستل يې ګران کړي وو.

د دې لپاره اړتيا وه چې د اوسنۍ ټکنالوژي نه په ګټې اخېستو سره سم ټايپ شي تر څو د ادب د ګلبڼ ګلان يې په خورا آسانۍ سره لوستی وشي.

په دې مسوده کې نه يوازي کتاب کټ مټ راکاپي شوی بلکې ځينې متني (املايي) ستونزي يې هم تر ممکنه کچه له منځه وړل شوي دي. زيار ايستل شوی تر څو د پښتو پنځوګونې يا ګانې په سمه توګه وکارول شي چې په اصلي چاپ کې يې کارونه د پښتو له قواعدو سره سمون نه خوري، همدا رنګه د (ز او ځ) نا سمه کارونه په کتاب کې ځای ځای ليدل کېده چې پدې چاپ کې ورته ځېر کتنه شوې. د (دپاره، نمر او نمونځ) پر ځای له اوسنۍ معياري پښتو سره سم (لپاره، لمر او لمونځ) راوړل شوی.

هېله مې ده چې ګران لوستونکې ترې پوره ګټه واخلي، نور نو خبري نه اوږدوم د کتاب لوستلو ته مو رابولم.

درناوی

کمپوزر: رحمت شاه فراز

لړلیک

زما سوال دا دی 7
په محشر کې 11
طلايي زنځير 13
طلسمي ښار 16
ای د خیبر غرونو ! 18
اې خدايه زه يوازې يم 20
د خپل هر فصل اجر 23
اې د قلم خاوندانو 25
نوي ليارہ 28
د آسمانونو پورته خواته 29
ښاپېرۍ او شاعر 30
اشرف المخلوقات 32
الهامات (استقلال او لجاجت) 34
ګودر پېژندل 35
نوی اکتشاف 37
د ژوندانه درې خوا 38
ګلان ټولول 39
قافله 40
يو هوښيار ماشوم 43
دا مې ارمان شو 45
اورکی 46
د غوټۍ زندګي 47

خيالي دنيا

نور هم صبر وکړم ؟ 49
د اوښکو ارزاني 50
ناکامي 52
پټې اوښکې 53
سپلاني مرغۍ 56
بندي توتی........ 58
د ستورو دنيا 59
سېلاب 62
د ژوندانه طلسم........ 64
خوندور خوب 67
په خلکو مين........ 69
د کوترې صوفيانه ژوند 72
د ګلاب ګل........ 74
ای باغوانه........ 78
د دنيا وېش........ 81
مېنه نه کوم........ 83
د ماتما ګاندي افکار........ 84
زما نغمې 86
د سفر تياری 87
يوه پوښتنه........ 88
وروستۍ ورځې 89
د ژوندون مبارزه........ 90
زما دعا........ 91

خیالي دنیا
زه شرمېږم........ 92
یوه آرزو 93
بد بخت خوب........ 94
د ودې چم 95
خوشحالي 96
د مرګ سره محبت........ 98
د خپل لاس ځولانه........ 99
د آزادۍ جنت 100
عبادت........ 101

بسم الله الرحمن الرحيم

دا مجموعه چې ستاسو په لاس کې ده، خيالي دنيا نومېږي. دا مو ځکه خيالي دنيا وبلله چې د شاعرانه تفکر دنيا يقيناً خيالي دنيا ده له همدې کبله خلک د شاعر افکارو ته په يو بل شان نظر ګوري.

په دې مجموعه کې چې زيات يې منثور اشعار دي، زما د خيال د عالم واردات راغونډ شوي دي، او څه پکې داسې اثار هم شته چې د نورو د افکارو ترجمه ده.

دا د منثورو اشعارو او آثارو ټوټې چې څنګه ماليکلې وې، هغه شان مې ترتيب کړې، يعني کوم وخت مې چې وغوښتل په کنايي صورت يې ټولې کړم، نو په هماغه اصلي صورت مې پرېښودې، لاس وهل مې پکې لازم ونه ګڼل. مګر کومې پارچې چې اخېستل شوي او ترجمه شوې دي هغو ته مې اشاره کړېده.

که خيالي دنيا د دذوقمدانو دروند نظر ځانته جلب کړي نو دا به زموږ کاميابي وي او د پښتو لپاره به زموږ زيار او زحمت ځای نبولی وي.

کابل – خادم مېنه، ۳۰ د ثور ۱۳۳۸ قيام الدين خادم

زما سوال دا دی

هلته د هوغه لوړ غره په لمن کې چې سپين سر يې د اسمان نيلي سقف ته ورته کړی، او د واورو کړې وړې لياري يې د ګڼو او لوړو ونو په منځکې تر نيمايي رانښکته شوي، او سپين زنځيري لښتي يې تېشکيل کړي دي.

دغه اوبه چې د هغې پلنې او هوارې تپې په سر راتېري شوي دي چې دوه شرقي او غر يې غرونو تر منځه تر ډېره امتداده احاطه شويده ، او د هغې په هره خوا يې نرمي نرمي شرشرې جوړې کړي دي.

دلته د دې شرشرو په هره ډډه چې د زرګونو قسمو مېوه دارې ونې ولاړې دي او د دغو جنګيو په منځ منځ کې ځای پر ځای داسې سپيني او سپيني مانۍ ښکاري، چې خلک يې د صبا د مرغانو په نغمو له خوبه پاڅېږي، او د ماښام د هوا په سړو او سبلو کې په ارام ويده کېږي.

دلته چې د ژمي ساړه او د اوړې ګرمي خپل شدت نښي ښکاره کولې تېرېږي. د امراضو جراثيم د دې ځای د لمر د وړانګو او د هوا د صفايي تاب نه راوړې او هلاکېږي، دلته د زور لښته د چا د ازادۍ جګ اورمېږ په تذلل نشي راټيټولی. دلته چې نه سرمايه شته او نه مزدور، او نه مفت خواره خلک په خود ساخته رسوخ د چا له جيبه وړيا پيسې په خپلو غوړو او ګرمو خبرو اېستلی شي او د بالمثل احترام نه پرته نور هېڅ شی د انسان په آزادۍ کې دخل نه کوي، دلته يوازي فطرت دی او د هغه غېږ نه تصنع شته او نه تملق.

زه دغه ځای نه غواړم !

خيالي دنيا

هلته چې لوړي لوړي پخې ماڼۍ د سمندر په غاړ ولاړې دي، د سمندر لويې لويې چپې راځي او د هغو په پښو سر ږدي او بېرته ځي، خلک د بې پايابه درياب په شا د کشتيو په ذريعه د دنيا هرې خوا ته درومي !

هر مازيګر زلميان او پېغلې په مخصوص ډول او سينګار د عيش او نشاط په کيفونو مسرور د دغه بحر په غاړه د تبسمونو او خنداګانو په امواجو کې مستغرق کېږي، او د دنيا دقايق په ناز او کرشمو شوق او مينه پرې کوي.

د دغه ځای خلک چې د بد امنۍ، ظلم او حق تلفۍ، بېځايه تحقير او کش مکش څخه کاملاً مطمئن دي، او د ګډ ګذران په يو وسيع او دامنه داره سلسله کې ژوند کوي.

هلته چې انسان د انسان غوښې نه خوري او هر سړی د خپل لاس په ګټلو فخر کوي، کوم ځای کې چې د خلکو قانون د خلکو د رفاه ذمه وار او د اشخاصو له صلاحيته ډېر پورته او محترم دی.

هلته چې افکار آزاد دي، او هر سړی د خپل لياقت او استعداد په مطابق ځان ته مشغله او کار پيدا کولی شي، هلته چې لياقت د اجتماعي خدمت په صلاحيت اړه لري، نه د چا او چا په خوښه او ذوق.

هلته چې ورځ په لمر، او شپه په برقونو پېژندل کېږي او انسان د انسان په مرسته او دوستۍ کې ژوند کوي، هلته چې اقتدار، د خلکو د آزادۍ او پېشرفت د پاره خدمت کوي او پخپلو قوي پنجو د علم، حق او حريت ستونی نه خفه کوي.

زه د غلته هم ځای نه غواړم !

خيالي دنيا

هلته چې انسان په ۱۲۰ پوړه جګو اسمان خراشو عمارتونو کې اوسېږي او د سپوږمۍ او ستورو سره خبري کوي د برق په زينو خېژي او کوزېږي، په ګلانو او باغونو کې اوسي، په ځمکه، هوا او بحر کې د بخار په شا ګرځي او د برق په وزرونو الوزي.

هلته چې جنسيت (ښځي توب او نر توب) د انسان د استعداد د بروز او تکامل او د ارتقايي جدو جهد په مخکې حائل نشي کېدی، هلت چې سواد او جهل داسې عيب ګڼل کېږي لکه کفر! هلته چې انسان خپل مقبوليت او رسوخ د ډېر زړونو په استرضا او خوشالۍ حاصلوي، نه په مکر، دغا او خوشامندو.

هلته چې آزادي د علم، پوهې، انساني احترام او اخلاقو معنا پيدا کړېده. هلته چې مشران خپل کشران د وېرې، ډار او خوف په زور نه اداره کوي، بلکې په محبت او مېنه او خدمت سره يې قانع کوي.

هلته چې د قوت او شتو خاوندان په بې وزلو او محتاجانو رحم او مهرباني کوي هلته چې حسن او جمال، ظرافت او نفاست خپل آخرين مراحل طی کړي ميدان ته راوتلی دی، هلته چې انسان د انسان د بهترۍ فکر کوي نه د ځان د برترۍ، هلته چې انسان په مرض، خوف، جهل او غلامۍ غلبه کړېده او انسان په خپل اجتماعي قوت او آزاد روح د فطرت خزانې لوټ کړي، او په خپله خوښه او رضا ډېر عالي ژوند کوي.

ما ته دا ځای هم مه راکوه اې زما خاونده!

هغه چې د شاعر د خيال نه هم وسيعه ده او هلته چې عمارتونه د لعلونو، مرغلرو، زمردو او زبرجدو دي او د بې انتها لوړو ونو هره پاڼه هلته سوونه سازونه کوي او خوشرنګه او خوش الحان مرغان پکې الوزي، او پرې پيکره لاله رويان د دغه ځای د اوسېدونکو د خدمت لپاره حاضر ولاړ وي او هلته چې څه نفس غواړي او په څه

خيالي دنيا

سترګي خوږېږي ټول موجود وي ، هلته چې وږی موړ، سرمايه دار او مزدور، حاکم او محکوم، ملت او حکومت، جنګ او صلح، رقابت او حسد ، ډله او حزب، هېڅ وجود نلري. هلته چې نه عمل شته او نه نتيجه. نه څوک لوېږي او نه څوک وږېږي. هلته چې نه دردمند شته او نه د سوز ناله، هلته چې نه قوم شته او نه وطن، هلته چې نه څوک احتياج لري او نه حاجت روا پکارېږي. هلته چې خدمت بې معنی لفظ دی. هلته چې زړه شته خو درد به نه کوي. هو داسې زړه دی چې آرزو نلري، خوشالي شته خو بې غمه، خندا شته خو بې ژړا ، دا دنيا خو ډېر رنګينه عجيبه او آرامه ده.

مګر زما سوال دا دی چې ماته د خپل مريض، بربنډ ، وږي او ناپوه قوم د مات زړه په کنډواله کې ځای راکړه، چې دلته د خدمت او سوزو ګداز په واسطه ستا د جمال د بېمثاله کرشمو ننداره وکړم.

زه دغه جنت غواړم اې زما باداره. ! !

کړه، خوګيانې ۱۵ د جوزا ۱۳۲۸ خادم

په محشر کې

راحاضر کړئ، دغه سړی چې په دنیا کې یې ډېر ژړلي او اوښکي یې تويي کړي دي ، ما ددغو اوښکو له برکته دی وبانبه. ځه، زما جنت، ابدي نعمتونه، حورو او قصورو ته !

پښتو شاعر: اې زما خاونده ! اې د کائناتو خالقه ! ما په ډېر عجز او نیاز ستا رحم، او مهربانۍ ستا داد او نعمتونه غوښتي دي، مګر نه یوازې د ځان لپاره. اې زما مهربانه باداره ! زما ناپوه، خوار او مظلوم قام ستا د رحم وړ دی،

لوی ښتن: ځه، قام دي هم درسره بوزه !

پښتون شاعر: اې زما ربه ! زما قام یوازي همدا نه دی، زما قام د خیبر کښته پورته، د سلیمان غره نه لرو بر پروت دی. ظالمانو دوه نیمه کړی دی. که اذن وي چې غونډ او متحد یې ووینم – دغه دی زما سوال اې آقا !
لوی ښتن (په مسېدو) ځه، همدغسي زما خوښه ده. ای زما د غریب مخلوق محب او خدمتګاره !
پښتون شاعر : (د قام د وحدت ترانه وایي) روان شو !

د شاعر مېرمن: پاخه، پاخه اې سړیه په خوب کې هم ستا سندري دي، پاخه صبا دی.
لمونځ قضا کېږي ، پاخه.

د خيال په عالم کې

مايو عاليشان ښکلې او باشکوه عمارت وليد چې دننه پکې سره او مزين مېزونه او چوکۍ ښکاري، ګورم چې په دغه چوکيو ځو تنه ځوانان ناست دي، او زما خواته په داسې وضع ګوري لکه چې غواړي چې هلته ورشم.

ما سره زما ځو تنه ملګري همدي. دوی وويل: مونږ ته اشاره کوي. راځئ چې ورشو، ما ويل: څه يې کوو دا ځای زمونږ د پاره نه دی.

ملګرو وويل: د جهل نه علم ښه دی. مونږ ور وګرځېدو چې ورننږدې شوو ومو لېدل چې د دوی په مخکې نفيس نفيس قابونه ايښي دي. دوی جېبونو ته لاسونه کړل، هر يوه له جېبه کاشوغه راوېسته او لګيا شول په خوراک باندې....

يو له دوی څخه چې د دغه نورو مخکې ناست و، مونږ ته په خندا شو، ويل يې: راځئ کنه.

مونږ هم ورننږدې شو، ګورو چې دوی په ځمځيو کې يو څه را اخلي او خوري يې په دې کې وران ورېم راغی. مونږ يو تر بله وکاته او په نېولې ساه راووتو. زما حيرت هغه وخت له انتها څخه تېر شو چې ومې لېدل په دغو کسانو کې زمونږ ملګري هم شته.

جلال آباد ۵ حوت ۱۳۲۸

طلايي زنځير

په دې فولادي پنجره کې زه ولې اچول شوی یم، آخر زه خو هم انسان یم، او آزاد انسان!
بندي سوړ اوسېلی وایست او دا پورته جمله یې وویله.

بنديوان: دانو ته، ولې پنجره ګڼې، دا خو ستا کور دی.

بندي: نه، دا کور نه دی، دا ګور دی.

بنديوان: ته باید په خپل روزانه کاروبار بوخت اوسې، او نور چرتونه باید ونه وهې.
بندي: دا نو زه څنګه کولی شم، چې په خوړو او درد اخته اوسم او خوړ نشم.

بنديوان: خوړ او درد څه معنی؟ زه نشم پوهېدی چې ستا مراد څه دی؛ او آزادي ته څه شي ته وايې؟

د خوب په وخت خوب، او د کار په وخت کار کولو کې آزاد یې نور نو څه غواړې؟

بندي: ته خو وینې چې په موږ څه حال دی. وګوره کنه!

بنديوان: که ته وړی یې، بربنډ یې، دا خو خدايي کارونه دي. توبه وباسه او خدای ته راجع شه.

بندي: دلته یوازې د ډوډۍ سوال نه دی. ډوډۍ د اور بشو وي که د وړنو، مګر خبره دا ده چې زه خو هم انسان یم او آزاد پیدا شوی یم. نو دا چاپېره د فولادو سیخونه د څه پاره دي؟

زه ولې په خپله خوښه خپل خیرو شر نشم ټاکلی. آخر زما ګناه څه ده، او قصور مې څه دی؟

خيالي دنيا

بنديوان: ما خو تا ته ويلي وو چې خپل کار کوه، چتې خبري څه فايده کوي ؟ چې نه کار هلته څه کار !

بندي: زه اوس پوه شوی چې زه بندي يم. زما ړومبی کار دا دی چې خپل ځان او خپل ورونه له بنده خلاص کړم او د آزادو مرغانو غوندې آزاد والوزم.

بنديوان: ګوره ستا اخلاق خراب شوي دي. که وانه ووښتې، سخته سزا به درکړی شي !

بندي: د حيات خوند آزادي ده. زه له آزادۍ محروم يم. د دېنه به لا سخته سزا بله څه وي ؟

بنديوان: دې بندي ته سزا لازمه ده، نېسئ يې.

بندي: بنديانو ورونو. هلئ، فولادي سيخان مات کړئ... ووځئ، تاسې آزاد انسانان يئ، فساد مه کوئ.

او اصلاح ستاسو کار دی.

پنجره ماته شوه او بنديان راووته.

يو بندي: اوس به څه کوو ؟

بل بندي: اوس به ځو کنه.

دريم بندي: چېرته به ځو ؟

څلورم بندي: د سعادت سرحد ته.

پنځم بندي: نو ځئ چې ځه، بسم الله.

ټول بنديان: آه، زمونږ په پښنو کې خو زنځيرونه دي.

د بنديانو مشر: آه، دا زنځيرونه خو زما په پښنو کې هم دي.

خيالي دنيا

آه دا خو موږ په خپلو لاسو جوړ کړي، طلايي زنځير دی.

د بنديانو مشر وويل ، او بيا ټول غلي شول.

سنبله، کابل ۱۳۲۸

طلسمي ښار

چېرته د يو لوړ غره په څوکه جګ او محکم کوټ او حصار دی. په دې حصار کې دننه يو ښار دی چې له عجايباتو او غرائبو ډک دی. دلته د دنيا قيمت بها توکي، نعمتونه، لعلونه، مرغلري، جواهر، دانې او دولتونه موجود دي.
د حصار دننه او بېرن دروازې ټولې فولادي دي. او کلکې جندرې ورته پرتې دي. په دې سر مهره ښار د هېچا لاس نه بر کېږي.

نه پوهېږم کوم يو د خدای دوست بنده په دې خبره څنګه پوه شوی وو چې دا حصارونه او دا جندرې ټولې طلسمي دي. دا طلسمونه په دې ماتېدای شي چې د دغه مملکت خلک ټول په خپلو پښو د کلا خواته راشي، ودرېږي او په يو اواز ووايي: ببرته شه د خدای په فضل.

د وطن خلک ټول وږي، تږي، بربنډ، يو دبل په اوږو سپاره او نارام وو، پلي د سپرو او سپاره د پلو له لاسه! چې دا خبره يې واورېده، هر يو به پټ، پټ، غلی غلی پلی او سپور راته او غږ به يې کاوه. ببرته شه د خدای په فضل.

مګر د خدای دا فضل يوازې د يو کس يا څو کسو په نصيب نه وو؛ او خلکو دا زړه نه کاوه چې د ذاتي اغراضو څخه تېر شوي وای. په ګډه، پلي راغلي وای او په ګډه يې دا کاميابي حاصله کړې وای. په دې غږ چې: ببرته شه د خدای په فضل!

ورځې او شپې تېرېدې، دوی ټول په خوارۍ، ذلت او حقارت مبتلا وو. نه په مملکت کې روغه کوټه وه، نه روغ صورت، نه مړه ګېډه، نه روغه تنې او روغ زړه. مملکت د لعلونو او جواهرو څخه ډک وو. فقط همدومره وه چې دوی ټولو نه غوښتل چې ټول

آسوده شي. په شرافت ژوند وکړي. په خپلو پښو ودرېږي او په يو آواز ووايي چې ببرته شه د خدای په فضل.

دا مملکت اوس هم شته. اوس هم پکې هماغه حال دی. د خدای هغه بنده اوس هم هماغه نارې وهي. مګر خلک نه غواړي چې يو د بل له اوږو کوز شي، آسوده شي، او د خدای د فضل مستحق شي. ځکه نو تش په يوه خوله نه وايي: ببرته شه د خدای فضل!

کږه – خوګيانۍ ۲۲ د جوزا، ۱۳۲۸

ای د خیبر غرونو !

بس کړئ، دا د بېلتانه وظیفه پرېږدئ.

پرېږدئ چې د يوې مور او يو پلار زامن سره په ديدار ماړه شي. په يو کور کې په يو انګړ کې دننه، تاسو د کوه قاف مثال څه له جوړ کړی دی ؟
را ټيټ شئ او په خپلو سينه ليار ورکړئ، هغه ميندو ته چې زامن يې تاسو يو تر بله پناه کړي دي. او هغه خويندو ته چې ورونه يې د هغو په بې آبي په خپل سرونو اورونه بلوي.
بس کړئ، د مينانو او عاشقانو په منځ کې رقيبانه سياست تر کومه ؟

مه کوئ، سر ښکته کړئ. هغه قوم ته چې په دنيا کې ستاسو شهرت د هغه د ننګ او آزادۍ مرهون دی. لېري شئ ، پرېږدئ دا لياره چې شل ميليونه زړونه ور نه هغه خوا او دېخوا د پارې د درياب غوندې د ارمان او آرزو په اثر په جنبش کې دی.

اې د خيبر غرونو.

ای افغان د شهات او عظمت ډېرينو يادګارونو. ای د لويې پښتونخوا د مخ پوزې ! نور دوه سترګو د اشنايۍ او شناخت مانع مه کېږئ. وشرمېږئ، او د سپين غره او کونډ په شان په خپل سر اغيارو او بې ننګانو ځای ورنکړئ.

هو ، ورشرمېږئ او وو ېرېږئ، چې هغه طوفان راتلونکی دی چې په غرونو ، رغونو ، لوړو ژورو ، يوشان تېرېږي او نه پرېږدي هېڅ يوه لوړه چې څو يې ټيټه نه کاندي.

ای د پښتونخوا د زړه د لعلونو او جواهرو خزانې، بس کړئ، د پښتونخوا د تحقير او تذليل سبب نه شی.

هو ! بس. ! !

کرړه، خوګیانی ۱۵ د جوزا – ۱۳۲۸

اې خدایه زه یوازې یم

زه پرېشانه او بې مرستي یم.

وړې وړې مرغۍ چې جوړه جوړه او سېلونه سېلونه ګرځي ماته ژړا راځي.

کوم وخت چې په صحرا کې شړېدونکی غوايي یو له بله بېکرونه ورته کړي، او د هر یوه به ډېره د هغه کومکیان راشي، نو زما په زړه کې د وینې لارې وشي.

پسرلی او منی چې زاني په پورته شنه فضا کې کتارونه کتارونه د یو مشر په رهنمايۍ د سفر منازل قطع کوي ، نو هغه وخت له خپګانه زما ستونی بند شي.
هغه وخت چې ووینم بلبلې به اتفاق د ټپوسانو د ضرر د دفاع لپاره په هغو غوټې وهي، او چرګه د چرګوړو د ساتنې په نیت د سپو او پیشوګانو د نوکانو خنجرونو ته ځان ورکوي، نو د نامیندګۍ توره تیاره ماته جهان تورتم کاندي.

آه زه یوازې یم. دښمنان رانه چاپېر دي. څوک مې د مال او څوک د سر په فکر کې دی. زه څه پوهېدم چې حق همېشه په قوه ساتل کېږي. زه څه پوهېدم چې ته زما مټ بازوی یې، زما د کاکا زویه. ما ویل چې ته زما رقیب یې. ما ویل چې ته ماته ضرر یې ! ما ویل چې زما تربور یې ! سر راپورته کړه اې زما عزیزه. ملا دې وتړه ای زما د شرف او ناموس ساتونکیه غېرتي وروره. ولې غږ نه کوې غلی پروت یې ! پاڅه پاڅه چې نور بې پته کېږي. ای زما ګرانه روکیه. آه خدای ما خپل ورور پخپله وژلی دی. آه زه دې ومرم زما ننګیالیه وروره.

ما كره مه راځه

ما د خوږ ژوند ورځي او شپې د ده په ياد تېرولې. د حيات ستغ او سپور مې د ده په تصور زغمل. ټولې ناوړه او ناخوالې مې په سر اخېستي ! ما ويل داسې يوه ورځ به راشي زه به دي وګورم، لېدلي، اورېدلي، لوستل او درک کړي به ټول ورته ووايم. ما ويل ده به ما ته غوږ نېولى وي، او زه ورته د زړه ټولې غوټې وسپړم. رازو نياز به ورسره وکړم. هو ، دغه ورځ راغله- خو ده ما ته وويل:

ما كره مه راځه.

ما سره آرزوګانې وې، ما سره ارمانونه وو ، ما سره د كلونو كلونو سودا وه. زما په ژبه ترانې-او زما په رباب کې نغمې وې، ما ويل دا به د ده به حضور کې عرض کړم. زما په ځولۍ کې ګلان وو . زما په لاسونو کې هار وو . دا ما د ده په ياد جوړ کړي وو ، خو چې زه ورغلم، ده ويل:

ما كره مه راځه.

زما خبرې، زما آرزوګانې، زما ارمانونه ټول پاته شوه ! اسرار ، ونه ويل شول. رازونه پټ پاته شول. زما د آمالو ښيښنه په تېږه ولګېده ! زما زړه د پاچ ټيکرى وو چې د ګل په بوټي غوړېدلى وو ، كوم وخت مې چې راغونډاوه، په اغزو کې تار تار شو او په لاس رانغى ! زما په سترګو کې اوښکې وچې شوې، كوم وخت چې ده وويل:

ما كره مه راځه.

ده ما ته د پوښتنې فرصت رانكړ ! ده زه ملامته نكړم ! يو تر بله پوه نشوو ! نه پوهېږم چا لمسولى وو !

خيالي دنيا

چا بد پوه کړی وو ، یا زه په ادابو پوه نشوم ! لاسونه مې يې ښکل نکړل. ما ويل زړه په زړه آئينه دی.

ما ويل ماسره اخلاص دی، تصنع څه په کار. خو زما ستونی بند شو ، هغه وخت چې ده وويل:

ما کره مه راځه !

جلال آباد ۲۵ د حوت ۲۷

د خپل هر فصل اجر

د خپل هر فصل اجر ماته په دې دنيا کې ورسېدی، داسې به نه وي چې ما دې نېکي کړي وي او زما زړه دې دننه دننه د خوشالۍ نه نه وي ډک شوی؛ په داسې وخت کې زما لطيف جذبات داسې په جوش کې راځي چې زه په خپل زړه کې د ټولې دنيا د تنګ نظرۍ نه پورته پورته ښکارم؛ جرأت زما په هر رګ کې سرايت کوي نو زه پوهېږم چې زما خالق تش د يو وړوکي فرض د ادا کولو په عوض د خپلې خوشالۍ سره ماته د قوت او اطمينان بې بها هديه رالېږلې ده؛ او دې لپاره کلونه او ساعتونه څه چې يو سترګې رپ هم نه شو لازم؛

زه نه پوهېږم چې دا څه رنګ قاصد دی چې دا د خوشالۍ زېری ماته په سترګې رپ کې رارسوي. ماته داسې ځلېږي چې ګويا د زړه په تيارو کې د نور د شغلو وړانګې راپرېوځي، چې د هغې نه دا خوړه چېنه ګړندۍ رابهېدلې او يو بې سرو بره درياب ترې جوړ شوی؛ د هستۍ په وسعت کې خير کېږي پردې بله خوا - ما کله د نېکي نه اجتناب ندی کړی، چې زما زړه دې دباغيانه حرکت په سبب ټوټې ټوټې نه وي شوی، ما دا ماتيده په خپلو ځان غلوونکو تسليو او په قصدي خنداګانو که هر څه پټ کړي او غوښتي مې دي چې زما زړه هم پرې خبر نه شي ليکن دا مصنوعي خوشالۍ د پوکنې غوندې چوي او زه ترور او لېونی ښکارم .

هو ! کله داسې هم شوي دي چې زما زړه د خپل عادتي کړو تلو له کبله صحيح احساس نه وي کړی؛ لېکن د دې بې پروايي په جزا کې يو بې تغيره قانون ما د يو سخت ملزم غوندې داسې نيسي چې سا اخېستل هم مشکلېږي، نو زما زړه چغې او سورې وهي اودا ادعا کوي چې اې خدايه، بيا به داسې نه کوم ته د پښېمانه زړونو رښتيانۍ دعا نه

رد کوې. نو حق تعالی يې اوري او قبلوي يې لیکن آه. زه د هغه د دې عفوې څخه په غلط فهمۍ کې لوېدلی دا هېروم چې يو داسې ذات شته چې زما ټول ښه او بد په هره ګړۍ کې ويني او د ژوند د باغ رنګين ګلان او مړاوې غوټۍ په خپله نازکه تله کې تلي او يوه ذره هم نه عبثوي.

اې د قلم خاوندانو

اې د حقيقي ضمير لرونکو، ای د وجدان د آواز ترسيموونکو، ای د هرې ژبې په ژبه بوهېدونکو، ای د الهاماتو اخيستونکو، ای د تاريخ اړوونکو، او ای د آدم د قلب په محفوظي تختې د سر مشق آچوونکو!

مه وايئ چې دنيا د تنازع للبقا ميدان دی.
مه وايئ چې مونږ په دنيا کې د رقابت او همچشمۍ لپاره پيدا يو.
مه وايئ چې هلئ منډې کړې چې کاروان لاړ.
مه وايئ چې مونږ د قوم او وطن د پاره خدمت کو.
ځکه مونږ انسانان پيدا شوي يو زمونږ خلقت او آفرينش عبث ندی، زمونږ حيات غايه لري او هغه د وظيفې انجام دی.
زمونږ وظيفه د تنازع للبقا، رقابت، کرل او ريبل، منډې وهل او د ده او د هغه د خدمت نه ډېر پورته مفهوم لري.
د وظيفې مقام د زندګي او مرګ د مراتبو څخه لوړ د عشق په لامکان کې دی.

د تروږمۍ د نيمي شپې په سکوت کې د غټو غټو ستورو نه ور هغه پلو د هغه وړو وړو سپرغيو په خفيفو اشارو کې ماته دا راز څرګند ېږي هلته وګورئ!!

اې خدايه مېنه ګناه ده؟

اې خدايه، مينه ګناه ده؟او چې ګناه وي نو ژوند څه شی دی ؟ژوند د مرګ نوم دی؟له دې ځايه تر لامکانه تا ته د درتګ د لارې هر پل بې له محبته طی کېدی شي؟ اې حق او اعلی حقيقته، ته د ميني ظاهروونکی او د مينې مظهر نه يې ؟

ښه نو مينه ګناه ده؟

دا د منې په ونه کې سرې منې اويزانې، دا د ځنګلونو د ونو ګڼه اجتماع، دا د لويو غرو د بې انتها تېږو تراکم، دا د پورته غير متناهي ستورو خموشانه انجمن، دا د دې نوراني عالمونو پر امنه جنبش، دا د ټولو سيندونو سر ايښودل د سمندر په غېږ کې، دا د ابحارو لېوالتيا او بيتابي، دا د مرغيو لوی لوی سيلونه، دا ټول د مينې او محبت مظاهر نه دي ؟د کائناتو هره ذره د بلې سره د وصلت لېواله نه ده ؟

نو اې خاونده مينه ګناه ده؟

که زما زړه د سترګو په لاره کومې خواته ځي که د ښکليو ناز او کرشمه د مقناطيس غوندې ما راکاږي، که د عالم په نظام کې زه يو خلی يم چې د مينې باد مې هرې خواته وړي. که زه عشق ته پيدا يم، او عشق ماته؛ او بې د مينې له شرابو ، نور هر څه زهر وي

نو مينه ګناه ده ؟

اې خير محضه، که مينه شر وی، نو له تا ځنګه صادرېږي؟او هغه چې مينه شر بولي، څرنګه ستا په دنيا کې اوسي ؟بېشکه چې دوی دلته د اوسېدو حق نلري. نو اې څښتنه مينه څنګه ګناه ده،

هو ، هغه چې مينه نه وي غضب وي.

جلال آباد – ۱۳۲۳

نوي لياره

د کاروان ټول واړه غټ، نر او ښځې، خر او ټټو اسونه او اوښان قطارونه قطارونه په خپل ګرد او دوړو کې د غره د رڼا نه پټ، له هر څه بې فکره فقط د لارې لنډولو د خيال په شرابو مخمور روان وو، تلل- مګر يو سړی چې ترور او مبدل معلومېده لکه ورکه چې لټوي ، کله به يې د کاروانيانو سره هم آهنګي کوله او ه حدي به يې ويله او کله به په دې څنګ او هغه څنګ له بهيره جدا کېدو. په اخره کې يې کړو ای خلکو ؛ اې خلکو ؛ راوګرځئ چې دا لياره د هغې نه ډېره لنډه، مامونه او هواره ده.

کاروان روان وو او ده ورته نارې وهلې چې د خلکو پام شو، ويل يې: اوه لېونی دی. ته تېرې اخله، او زه تېرې را اخله او وله يې؛ کاروان وېشتلو او ده ورته په خندا خندا نارې وهلې...

هغوی هم لاړل او دی هم لاړ خو ډېرې زمانې پس خلکو ومنله چې د هغه خبره صحيح وه، ده رښتيا ويل مګر خلکو دروغ ګڼل ، وګورئ اوس څنګه په خندا خندا روان دی، چې څو سترې شي.

پېړۍ تېرېږي او د دهر د ارهټ هره ورځ نوي منګوټې راووزي، کاروانونه روان دي او ځي، تر دې لانورې نوې لياري همدغه شان پيدا کېږي قافلې او کاروانونه روان دي...

هېڅوک نه ويل چې ورسېدو خو همدې د جدت لذت د تلونکو ستوماني اېستله ! هېڅ نشو کولی چې دا رفتار معطل کړي.

جلال آباد : ۱۳۲۳

د آسمانونو پورته خواته

آها ، ها ، ها ،ها. ... دومره لوی شین دریاب ! چې انتها یې د لایتناهي په امکان کې ورکه ده... ! !

څومره لا تعدد لا تحصی واړه او غټ منور موجودات یو تر بله په جنبش کې دي.

هاغه، هوغه، او هوغه لمرونه او سپوږمي دي ، نشې ویلی چې دا له کله او تر کله او څله ... !

د دغو بېشماره عالمونو په منځ کې هوغلته یوه ګردۍ ده چې ځمکه بللی شي هلته اوبه غرونه رنګا رنګ ژوندي مخلوقات شنه او لویېدونکي نباتات او د انسان په نامه یو خورا ښکلی حیوان وجود لري....

دا موجود دوه پښې لري، دوه لاسونه، او دوه وزرونه؛ دا دوه وزرونه (عشق) بولي او عقل.

په دغه دوه وزرونو هرې خواته آلوزي مګر یوه لویه بلا چې ((آز)) دی د ده تر غاړې چاپېره او د پرواز یې مانعه ده. د ده عمر داسې دی لکه په زر کالو کې یو سترګی رپ. هغه هم ده ((آز)) له لاسه په غم لړلی. په دې غیر محدود عالم کې دغه نقطه پر شوره ده !

هو دغلته ده او دغه ده زندګي. ! !

ښاپيرۍ او شاعر

ښاپيرۍ: (د شرابو ګلاس په لاس کې شاعر ته ولاړه ده، شاعر يوې ښکلي منظرې ته ګوري او څه ليکي) نه شرابو ته ميل لري او نه ماته ګورې عجيبه ده معلومېږي چې د آشنايي په رسم و رواج نه پوهېږې.

ستا د نفس ګدازيي او غزل سرايي څخه ټول د جستجو او آرزو سوز او ساز څرګندېږي، آه دا څومره جاذبه زمزمه ده.

ستا د لخراشه سرود د ارم د ښاپيرو له سېله راوګرزولم. آه دا څه قسمه د لربا جهان دی چې ستا په نغمو کې ليده شي. چې ارم يې په مخکې لکه طلسم داسې برېښي.
ته خو ماته لېږ وګوره، زه ښاپيرۍ يم.

شاعر: (قدم وهي) ستا نېش دار کلام د تلونکو او رهروانو زړونه غولوي او راکاږي يې، مګر د لارې د اغزو خلش ورنه زيات خوندور دی. څه وکړم زما فطرت مقام نه قبلوي. زما زړه داسې دی لکه د صبا باد چې په لاله زار ګډ وي.

کوم وخت چې يوه معشوقه وګورم نو هغه وخت مې د هغه نه زياتې ښکلې او ښايسته معشوقې ته زړه هوس کوي. د سپرغي نه ستورې، او د ستورې نه لمر لټوم، زه سکون نه غواړم چې دا مرګ دی.

هر کله چې د يوه پسرلي د شرابو څخه يوه پياله وڅښم نو بيا د بل پسرلي په آرزو غزل وايم.

خيالي دنيا

زه د هغه څه آخر لټو چې آخر نه لري، ولې بيا هم زما زړه بې واره او خاطر اميد واره دی.

د عاشقانو زړه په داسې همېشه جنت کې چې هلته د درد آواز او غم او غمگسار نه وي مري.

(د خدای پامان)

اشرف المخلوقات

وګورئ دوه مرغۍ تمام ژمی بې له ازدواجي احتياجه په يوه ځاله کې په څه اتفاق او مينه ژوند کوي ؟

کوترې سيلونه سيلونه آلوزي او په ګډه نړدې نړدې، په سختو کمرونو لوړو برجونو او د بنيادمانو په کورونو کې جوړې جوړې او سېږي، د دوی مښوکې مښل، وزرونه رپول او خواږه آوازونه ابستل د ګډون او محبت قابل رشک مظاهر ښيئ.
زاڼې لوی لوی قطارونه جوړوي، د آسمان په شنه فضا کې الوزي ، د خپل مشر په رهنمايي د سفر لياره تعقيبوي، اوړی يخو ، او ژمی تودو هېوادونو ته ځي.

د مشر په انتخاب، د لياري په خوښولو ، د رزق پيدا کولو باندې د دوی په منځ کې هېڅ تزاع او اختلاف نه پيدا کېږي، کاڼي خوري خو يود بل غوښې نه خوري.

لېوان په غرونو او پراڼګان په ځنګلونو کې اوسي، د مخمضي په حال کې د بل په غوښو خوراک ته اړ کېږي، مګر د راتلونکې ورځ او اينده کال په غم يا د خويښ، اقرباء، قوم، وطن د خود ساخته تعبيراتو په لحاظ د بل د کورورانولو وينو تويولو او استيصال ته ملا نه تړي او ځانونه په مرګ نه ورکوي.

متاسفانه انسان د عقل په غرور په نرمۍ يا ګرمۍ د بل په وينو څښلو لانه قانع کېږي څو د قومونو قومونو ، ډلو ډلو په زړونو دماغونو ، اعصابو او فطري خواهشونو تسلط ونه کړي او ړانده کاڼه او شل يې ونه ګرځوي. دی تل خپل جنسي، غذايي او غريزه يي ميلانات پوره کول د نورو په ضرر او تهلکه کې لټوي، او بيا ورته د تهذيب، قانون او فلسفې جامه ور آغوندي.

خيالي دنيا

آه - کاشکې چې انسان هر څه وای خو اشرف المخلوقات نه وای. ! !

الهامات (استقلال او لجاجت)

مهم کارونه د مزاج استقلال ته اړ دي، مګر د استقلال او لجاجت په منځکي فرق دی:
کوم وخت چې ستا د ټینګار نه رد عمل پیدا شي، نو پوه شه چې ته په لجاجت اخته یې.

دام

زه درته دا نه وایم چې نېکي مه کوه بلکې دا درته وایم چې د هغو کسانو په دام کې ونه نښلې چې تل د نیکۍ په خوا ترغیب کوي.

اتفاق: ۱

ټولي قومي او ملي کامیابۍ د اتفاق مرهوني دي؛ مګر اتفاق د پسرلي باران نه دی چې پخپله ورېږي، بلکې د هر ملت د اتفاق تهداوونه د هغه ملت خوا خوږي حکیمان او فلاسفه ږدي.

اتفاق: ۲

کوم ملت چې اتفاق نه لري ګویا هغو سړي نه لري.

حقیقت

هر څوک چې شکایت لري چې دنیا په تیاره کې ده، او حقیقت ورک دی نو دوی دې د حقیقت په مفهوم نور هم غور وکړي.

قلم

خيالي دنيا

کېدی شي چې نور کارونه په زور وچلېږي، مګر قلم نازکه شی دی، په ده چې زور راشي ماتېږي.

قلم او توره

توره په خپل ځای کې دکتاتوره ده او قلم په خپل ځای کې، وړاندې والی هغه وخت کېږي چې د دواړه احترامانه اتفاق وکړي.

خوشامندي

خوشامندي هغه متاع ده چې په دنیا کې تر هر څه زیات خریداران لري.

ګودر پېژندل

په سعیه او کوښښ سړی وړاندې ځي. ولې بې ګودره ګډېدل سړی په سیند لاهو کوي.

نېکي او سړیتوب

نېکي کوه خو سړیتوب له لاسه ورنکړې.

شعر

کلام د خبر د مجموعې نوم دی، هر کله چې په دې مجموعه کې خوند او کیف پیدا شي نو شعر ورته وايي.

خوشحال او رحمان

خوشحال په ټولو معانیو سره شاعر دی؛ ولې رحمان د شاعر نه پورته مقام لري.

لويي

خيالي دنيا

هېڅوک په زور باندې خپل ځان په چا لوی نشي منلای.

نوی اکتشاف

داسې یو شی ماته معلوم دی چې د هغه په واسطه هر خام پخېږي، هر کار ناکاره ورباندې کره کېږي، هر بېکاره شی ورباندې د کار، او د کار ورباندې مثل الاعلی ته رسېږي.

د آئینې غوندې بلک او د برق په شان نور اود قوس قزح غوندې رنګیني لري. دا سنګ پارس نه دی خو چې په تېره یې ووهې سره زره کوي یې.

عجیب خواص لري ؛ د هر چا خوښ دی. او چې څوک یې لري هغه هم د خلکو خوښېږي. ولې هر چاته چې مخامخ شي ډار ترې کوي او ترې وېرېږي. هېڅوک ورته ځان نشي نېولی.

راډیوم هم نه دی. مګر په ندرت. کمیابۍ، قیمتۍ او نورو مزایاوو کې د هغه په څېر دی. د ډېرو لړو خلکو پرې لاس برېږي. خو په دې سبب چې د اور بخرۍ ترې الوزي ، چې څوک یې واخلي سوزي یې.

چې ښه او اصلي یې په لاس راشي نو هر چا ته یې سراسر فایده ده. بې له هغه چا چې لري یې . هغه څوک یې اخېستی شي چې له ځانه پرې نور ګران وي. او په هغه ملکونو کې دي چې هلته تولنه په فرد رجحان لري.

نوم یې درته وښیم ؟ انتقاد. ! !

د ژوندانه درې خوا

علم ، شعر ، سياست

علم: اکتشاف ! شعر :احساس او سياست: کول دي.
عالم فکر کوي. شاعر خبري کوي او سياست عملا کار کوي.
عالم ګوري. شاعر خاندي او ژاړي. او سياست دان لوبي کوي.
عالم قوانين ، شاعر ملل، او سياست دان ډلې جوړوي.
عالم تخم پيدا کوي، شاعر يې کري او خړوبوي، او سياست داني رېبي او حاصل يې اخلي.
زندګي يوه سرسبزه او ښېرازه ونه ده. علم يې بېخ، شعر يې تنه او سياست يې مېوه ده.

ګلان تړلول

باغوان تازه تازه او ښکلي ګلان راتړول او کوډې يې جوړولې.
ګلساز کاغذونه پرېکول او ګلنمايي يې کوله.

ده، هغه ته وويل: دا مه کوه.

هغه ويل، ولې ؟

- ځکه چې دا ګناه ده.
- په څه ؟
- په دې چې که ګناه نه واى، نو هر چا به کولاى.

ګلچين

قافله

پاڅئ صبا دی. وګورئ سترګه جګه راغلي ده. هلئ، نور خلک ټول ولاړل. (د قافلې مېر دغه پورته غږونه وکړل.)

پدې کې...

یو وویل: اوه، څومره ښه هوا لګېږي.

بل وویل: نن اسمان څه ښه شین دی.

دریم وویل: ستوري داسې ښکاري لکه په شنه چمن کې د پېلغو ټولنه.

څلورم وویل: د صبا سترګه تر ټولو ښایسته ده.

پنځم وویل: خاندي خو څه نه وايي.

شپږم وویل: دا لیلی ده چې د قبېلې سره وانښه.

اووم وویل: رشتیا وايي ، پاڅېږئ، سپېده چاود دی او رڼا خپره شوه.

ټولو وویل: بسم الله. (او پاڅېدل)

په دې منځ کې چا وویل: څه کوئ دومره د وخته.

بل وویل: تر اوسه لا تور تم دی.

دریم ورو سر راپورته کړ ویل یې: بابا څه شور مو جوړ کړی دی؛ مونږ مو له خوبه واېستو؛ ټوله شپه لا پاته ده. چېرته ځئ، لېوني یاست ، کرار څملئ.

او سر یې کېښود .

دا خبرې چا وانهورېدلې او که با سنده یې وګڼلې، خو خلک روان شول.

خيالي دنيا

څوک ګړند روان وو او څوک غړنده. څوک سپاره وو او څوک پلی. څوک سپین ږیری وو او څوک ځوان. څوک واړه وو او څوک ښځې. څوک مخکې وو، او څوک وروسته. څوک غلي وو، او څوک ګړبدل. چا ذکرونه کول او چا دعا ګانې. چا پګړۍ په سر کړې وې او چا خولۍ. چا اشعار ویل او چا ترانې. چا شپېلۍ وهله او چار داریال. چا ویل غلي شئ او غلي ځئ. چا نصیحت کاوه او چا قهر. چا ویل دا لیار لنډه ده، چا ویل هغه ښه ده. چا ویل دا بې خطره ده چا ویل دغه.

د قافلې میر په مخکې وو، ده به غږ کاوه چې راځئ، مه وېرېږئ.

خلک روان وو او نه درېدل.

په دې منځ کې یو، یو داسې هم وو چې د تګ خیال یې نه درلود او نور یې هم غوښتل چې پاته شي.

د دوی په دې باب کې خبري هم زده وې، او چلونه هم. څوک به یې ډارلو، او څوک به یې له پښو را اچول.

د دوی سره هتېۍ وې، دا به یې د خلکو پښو ته ور اچولې. د چا به پام نه وو، کالی به یې ترې حمله، او د تخرګ لاندې کړ. یا به یې په بډه وواهه. کوم خوار غریب به چې وروسته او یوازې ومیند نو تبرا بستلو به یې هم او لوټاوه به یې هم. ما دا خلک ونه پېژندل او نه مې سم صحیح کړل. د دوی قوارې مې هم په ځای رانه وستې، ځکه چې دوی په خپل رنګ ځانونه نه ښودل. نه مې د دوی لباس په نښه کړ، ځکه په هره جامه کې وو. هو، دومره وه چې ژویلي خبري، رڼا ته نه راوتل، خلک لمسول او خطا ابستل، بې کاره مزد غوښتل او استفاده کول، کله کله سترګي برندول؛ د دوی علامې وې.

په آخره کې ما واورېدل چې یوه بل ته ویل: ګوره بیدار شه که دا خلک مو راستانه

خيالي دنيا

نکړل ، موږ په سپېره ډاګ يو ازې پاته کېږي.
صبا په يوه ډله کې ما دا خواب ووايه او تعبير مې غوښت:

يوه هوښيار راته وويل: کاروان او رهزنان.

يو شاعر راته وويل: تلاش حق او شياطين.

يو عالم راته وويل: ملي قافله او مرتجعين.

جلال آباد ۱۱ د عقبر ۱۳۲۷

يو هوښيار ماشوم

ادي جانې ولې ژاړې.

هان، ادي جانې ولې ژاړې ؟

بابا مې درسره بيا جنګ کړی دی ؟

وې وهلې، هان ؟

نو ولې يې وهلې ؟

هان، ادي جانې، په څه شي يې ووهلې ؟

ادي جانې بابا مې نو ولې تا سره جنګ کوې ؟

هان، ادي جانې بيا دې. بيا دې په سبو کې مالګه ډېر اچولې وه ؟

خير دی ، ښه ادي جانې.

ته مه خپه کېږه. ودرېږه چې بابا مې راشي زه به يې هم ووهم.

ښه ادي جانې مه خپه کېږه.

ته وره مه ژاړه کنه.

ته مه خپه کېږه ! چې بابا مې راشي.

ښه، زه به ورته قار وکم ښه.

پرون يې وهلې وې؟

دا پېره مې چې بابا جنګ کوي. زه به هم ورسره جنګ وکم.

ښه ادي جانې.

ما چې رشيد وهي نو زه يې هم وهم.

چې بابا مې وهلې، ته يې هم وهه.

ادي جانې، بابا مې زورور دی، هان ؟

خيالي دنيا

ته يې نشې وهلی ؟

ته ښځه يې ؟

هغه زورور دی؟

څنګه زورور دی، هان ؟

بل څوک نو ولې نه وهي ؟

ادې جانې زورور خو حاکم دی کنه !

هغه څه وو ؟

هغه څه وو ، هغه حاکم چې راغلی وو .

هغه سړی يې چې ووهلو.

ودربږه ښه.

زه به ورته ووايم چې بابا مې هره ورځ تا وهي.

ادې جانې مه ژاړه، زه خپه کېږم. ! !

دا مې ارمان شو

زه نه پوهېدم، خو ډېر ترور او مبدل وم، نه پوهېږم چې زما زړه څه ورک کړي وو، او که پخپله دی له ما نه ورک شوی وو.
هغه وخت چې ما ولېدې، زما زړه په سینه کې په زوره ودرزېد او د خپل وجود اعلان یې راکړ، زه پوه شوم چې زما روح ستا په تلاس کې پرېشانه وو.

ته د وړوکو لوبو ته یوه خوا ناسته وې؛ د ماسپښین د لمر پل شو، سترګې ګلابي، مخ تناویزي کړی وو.
زه پوه نشوم چې هغه کوم نور وو چې زما سترګې یې وسوې، ما تا ته په زبر ونشو کتلای. زما جلب زما د زړه په لاس کې وو. ده پرې نښودم چې په خپله لاره په عادي رفتار تلای.
زه اریان یم چې ته څنګه پوه شې چې له هغه ځایه راولاړ شوې او زما د لارې سر دې ونیوی.
آه دا څومره لوی احسان وو.
تا ماته سم ونه کاته او نه دې وخندل. زه پښه نبولی تبر شوم.
خو دا مې ارمان شو: چې کاشکې زما زندګي د ګل صورت غوره کړې وای، ما دا ګل تا ته در تقدیم کړی وای، او تا زما له لاسه اخیستی وای.

اورکی

شپه وه، تیاره او چوپه چوپیا وه.

د شپې په تیاره، دکائناتو په سکوت او پراخه فضا کې؛ د شنو فصلونو، د ګڼو ونو په منځ، او د ګلانو د بوټو په خوا کې یو یو بلک کېږي.

آیا دا د اور سپرغۍ ده چې باد يې وړي؟

که د ژوندانه پای ته رسېدلې ډبوه ده چې په ځلګیو ځلګیو وروستۍ دقیقې شمېري ؟

د ګل د بوټي د بلبل غږ شو : آه اورکیه په دې شپه ؟

اورکی: هو کوم وخت چې به رڼا کې د لار ورکوله له لاسه لیار تړلی وې: نو په خدايي نور شپه رڼول پکار دي.

- آخر چېرته ؟

د دې فصلونو، د دې ونو، او دښتونو، ډاګونو و هغه پلو ته.

او د هغه غرونو، سیندونو، دریابونو، او سمندرورونو پورې غاړه، کوم ځای ته چې لمر او سپوږمۍ په خندا خندا ورځي ؛ هلته.

اوه کوم ځای ته ؟

هغلته چې هلته فطري رڼا هېڅ حائل نه لري ، او هغه ځای ته چې هلته (لټون) آزاد دی ! !

کابل ۱۳۲۲

د غوټۍ زندګي

ډېري شپې ورځې تېر شوې، موسمونه واوښتل راواوښتل. د سمندر د غاړې بادونو ورېځې د ځانه سره راوړې، ورېځو د غه ځای په حالت وژړل او اوښکې یې توېې کړې. دا اوښکې خوړونه شول، بیا سیندونه شول، او بیا ویالې شوې، وروسته د ګل په ښاخ کې وچلېدې.

او خدای زده څومره اسباب او علل سره یو ځای شول، او څومره شرائط وجود ته راغلل چې په دغو ټولو باندې د غوټۍ زندګي مرتبه شوه.

د سحر نری شمال په دې غوټۍ ورو ، ورو ، د شفقت لاس تېرولو ، د شپې پرخې ورباندې خپله درافشاني کوله، چې څو د شمال په ډېره دلاساینه غوټۍ خپل شین داوڼ له مخه لېرې کړ.

د چمن طراوت، د مرغانو نغمو ، د اسمان د شنې فضا لا انتهایت د نمر زرینو پلوشو ، د سپوږمۍ مرغوبیت، د ستورو مرموزو اشارو ، او د کائناتو نظام ته یې وکاته ، او په نېمه خوله یې وخندل.

چې څو بیا دې خوله خندا ته جوړوله ، لمر د ماسپښین ځای ته راغلی وو ، غوټۍ د ده خواته مخ واړاوه او سر یې ټیټ کړو.

کوم وخت چې د نمر پرېوا ته له پلوه د نمر د طلایي پلوشو سره د نسیم په لګېدو د غوټۍ نازکې پاڼې وریېدې، نو دې په داسې آواز چې ایله د شاعر د زړه غوږونو اورېدی شو ، ویل:

پاکي تا لره ده اې خالقه، اې د کائناتو صانعه ! ستا عالم څومره ښایسته دی، څومره ګلالی دی، او څومره وسیع. مګر اې خاونده ! زما د زندګي وار همدا وو ؟

خيالي دنيا

(پس له لږ سکوته) باداره، پاکې تا لره ده زه راضي يم چې ستا د بې انتها ملک يوه ډېره جزيي برخه په ما ښايسته شوه.

ستا د مخلوقاتو د سترګو طراوت وګرځېدم. بلبلان راباندې وچغېدل ، بوراګان راباندې والوتل. ډېره ثنا ده تا لره چې زه ګل يم او اغزی نه يم.

لمر د غروب په حال کې وو ، ګل، خپل زړه په خپلو مړاوو پاڼو کې راونغښت، او د خپل حيات په وروستيو لمحو کې يې يو وار بيا دا وويل: ډېره ثنا ده تا لره اې خاونده چې زه ګل پيدا شوی يم او اغزی نه شوم. !او ورژېد. ! !

جلال آباد ۱۳۲۱

نور هم صبر وکړم ؟

زه منتظر وم او تاته.

ما ساعتونه او شپې تېرې کړې او تا ته مې کاته. زما په زړه کې ډېرې خبرې وې، آرزوګانې وې او دردونه وو. تا خو ماته څه نه وو ويلي، مګر ما ډېر ساعتونه وا پستل.

زه منتظر وم او تا ته.

زما او ستا په منځ کې هماغه پيمان موجود وو، چې شونډو يې د اظهار منت په ځان نه وو منلی. هغه يو ګل وو چې لا نه وو غوړېدلی. هغه يو سحر وو چې لانه وو خندېدلی.

يو ارمان وو، او سربسته.

زه د دغه ارمان د پاره،

منتظر وم او تاته.

لاروي راتلل او تېرېدل. هغوی به په ځېر ځېر ماته کاته، او تمسخر به يې کاوه. ما به له شرمه چاته نشو کتلی.

ډېر خلک راغلی او تېر شول. دقيقې او فرصتونه لکه د لاس مرغۍ چې والوزي ولاړل.

زما آرزو غم شوه، او د زړه په سر غوټه.

بنه، لا نور هم صبر وکړم ؟

بنه، مګر..... (تر کله) ! ! !

جلال آباد ۱۳۲۲

د اوښکو ارزاني

که غله او ارتزاقيات قيمه شي خو د فصل په راوتو رفع کيږي.که کالی او لباس قيمته شي نو بيا هم څه نه څه گوزاره کيږي خلک وايي: بربنډ له لاري اوړي، وږی نه اوړي. که فيشني شيان قيمته شي نو قيمته دي شي کنه.

تجمل بېل شی دی او زندگي بېل شی. که اسعار قيمته شي نو د دولت په تصميم يې علاج ممکن دی چې غير ضروري او دويمه درجه شيونه له استعماله وغورځوي.

که دا ټول شيونه په يوه سويه ارزانه شي نو يو مملکت دپاره د رفاه او آسايش وسائل لاس ته راځي. اما اجتماعي سعادت او خوشبتي دغه وخت هم نه حاصليږي. د ژوند سعادت او خوښي د ماديا تو په زياتوالي او ډېروالي دومره اړه نه لري لکه د ضمير په آزادي او د روح په خوشحالۍ پوري.

په ژوند کې خطرناک او مدهش حال دا دی چې اوښکې ارازنه شي؛ وېره ، دهشت، او درد موجود وي او دوا نه وي.

په طب کې د هر درد ، خوږ، پرهار او ټپ علاج شته. مگر نه د زړه درد ، او زخم.

د زړه د درد علاج پخپله د زړه درد دی، او بس. د اوښکو د ارزاني علاج، د پول او پيسو د ارازني، غوندي نه دی، چې د اقتصاد کوم ماهر يې علاج وکولی شي او نه د زراعت متخصصان په دې کار پوهيږي. بې دردي په يو قوم او جامعه کې داسې يو مرض دی چې په علاج يې فقط پيغمران پوه شوي دي.

اې خدايه، مورږ نه هغه زړونه واخله چې د مظلوم او بې وزلي له سترگي څخه په عبث تويېدونکو مرغلرو نه خوږېږي او هغه لاس او پښې او ژبه مه راکوه چې بې لاسو او بې پښو ته صدمه رسوي او خلک ژړوي.

کابل ۲۷ د جوزا ۱۳۳۵

ناکامي

د ژوندانه د ناکميو څخه مه مايوس کېږه.
هغه ژوند کامياب ژوند نه دی چې تل کامراني لري. هغه خوشحالي سړی نه خوشحالوي چې د درد او خوږ په بيه نه وي اخېستل شوي. د ورځې رڼايي د شپې له تياري څخه ده.

د لېدو خوند د بېلتانه په غم کې او د ژوندانه فتحه د ژوند په ماتې کې ده.

هغه چې له خدايه ابدي راحت غواړي، هغه د يو داسې جنت آرزو لري چې هلته د لېدو لپاره سترګو پرانيتو او د خوړلو لپاره خولې ببرته کولو او د اورېدو لپاره غوږ اېښودو ته اړه نه وي. تر څو چې ژوند ، ژوند دی؛ نو په دې کې برکت له حرکت څخه دی. ځکه کامل سکون کټ مټ مرګ دی.
هغه چې وايي په دې دنيا کې بدې ولې شته، کمی ولې، او بنديزونه ولې؟نو دی په حقيقت کې د نيکي د پرېمانۍ، او ازادۍ قدر نه پېژني، او د دې مرغلرو پوره قيمت ادا کول نه غواړي. هر څومره چې يوه خوشالي شانداره وي، هغومره هغه لياري هم سختې وي چې د هغې د حصول لپاره لنډيږي.

د ژوند ناکامي په حقيقت کې هغه کسان غواړي چې د کاميابي وړ وي.

پټې اوښکې

سترګې دې پټې کړې ؟ بيا يې نه غړوې؟ خوابدی شوی يې ؟د ادې او دادا غږ بيا نه کوې؟ مروره شوې يې؟ بيا نه پخلا کېږې؟ د خپل مور و پلار نه دې زړه بد شوی دی؟ زړه دې تور شوی دی ؟

سترګې دې پټې کړې؟ بيا يې د سره نه غړوې..... زبيدې...... اورې.

تا خپل خوږې نيمکله نيمکله خبرې د ناز منډې رامنډې بس کړې؟ نور مازديګر د پلار مخې ته په منډه منډه نه راځې ؟تا نوره د مورو پلار غېږ د مينې لپاره کافي، او د سترګو غړولو لپاره مناسب ونه ليده؟

ته پورته شوې چې دا دنيا له مينې خخه اغراضو لپاره ډېره مساعده ده ؟ته ورسېدې چې زموږ په دې خړه دنيا کې هر څوک د ځان لپاره ژاړي ؟او چې اوبو تر ستوني راشي نو اولاد هم تر پښو لاندې کوي.

او در څرګنده شوه چې زموږ په خړه دنيا کې خلک د اولادونو په سر عزت او دولت حاصلوي ؟او د رذالتونو په ارتکاب سره د شرافت د ګټلو پسې ګرځې ؟

ښه نو يو ځل بيا سترګې وغړوه، د طلايي وېښتو ، سورککې شلېدلي کميس سره په منډه منډه راشه ، يو ځل وخانده ، او راته ووايه چې تا څنګه په څه کم دوه کاله عمر کې هغه اسرار کشف کړل او هغه حقايق دې وپېژندل چې پلار دې په ۵۲ کاله کې پرې نه دی پوه شوی ؟ستا دومره زر دا يقين څنګه حاصل شو چې زموږ د دې خړې دنيا ټول حرکات، ټول افعال او ټول اوضاع غرضي، تصنعي او مطلبي دي ؟

ته څنګه ژر پوه شوې چې دلته په خندا خوله بېرته کول په کائناتو پورې خندا کول دي ؟تا ته دا راز څرنګه فورا کشف شو چې مونږ ټول د ټېټو خواهشاتو غلامان يو ؟تا ته زمونږ دا نفسي کيفيت څرنګه دستي در څرګند شو چې زمونږ لويه هوښياري دا ده چې د خپلې خېټې د کندو ډک ساتلو دپاره د خلکو په شرف، ناموس او حيات لوبې کوو؟ البته دا ده څرګنده شوه چې چېرته چې نر د ښځې قدر قيمت نه لري نو هلته به د ښځې څه قيمت وي ؟ته په دې پوه شوې چې په نيم قرن ژوندون کې د چا نارينتوب او ښځه توب نه معلومېږي نو هلته سترګې غړول څه فايده کوي ؟

ستا يقين راغلی وو چې چېرته چې ښځه تش د نفسي خواهشاتو آله او د يو بندي مريي په شان وي او د مال غوندې بازار ته عرضه کېږي، نو هلته د طفوليت نه سړيتوب ته تګ کول له سړيتوبه تېښته ده، نو ځکه دې د دې ځمکې د مخ نه د هغې خېټه بهتره وګڼله، سترګې دې پټې کړې او ترابده پورې.

زه پوهېږم چې ته په حقه يې، تا د خپل شاوخوا د بې مزې، بيمعنی، پوک، په غم لړلی پوچ ژوند څخه مرګ بهتر وګاڼه. لاړې ، او په حقيقت کې دې زمونږ په نه تلو وخندل. ته په حقه يې ځکه چې ستا شکېدلی کميس زمونږ ټول قدرت څرګندوي. تا ډېر ښه وکړه چې د مرګ دومره اوږده لار دې چې پلار دې په نيم قرن کې طی نکړه تا په څه کم دوه کاله کې ووهله. ته د حيات د مراحلو په لنډولو کې له مونږ چالاکه وې. تا د برق په سرعت هغه لاره ووهله چې مونږ ورباندې څښېږو. اخر ځای خو هماغه دی چې ته ورته مخکې ورغلې.

مګر دا مې ارمان دی چې تاته د مرګ مدهش هيکل خپله توره مهيبه خوله وازه کړه او درنېږدې کېدو، نو تا به ضرور شاو خوا ته کتلي وي، ته به ډارېدلي يې او ادې ادې،

خيالي دنيا

او دادا به دې نارې کړي وي، ليکن په دغه نيمه شپه کې نه تا سره ادې وه، او نه دادا چې ته يې په غېږه کې نېولي واى، په تا يې ژړلې واى، او اوښکې يې تويي کړي واي، ډېر افسوس دى چې مور دې د شفاخانه په بله خونه کې له ځانه بېځانه پرته وه. او دادا دې دواورو ديخ باد په زغملو سره تر نيمې شپې په دروازه کې ناست وو. اما تا يوازې او د بېکسۍ په عالم کې ساه ورکړه او سترګې دې پټې کړې. ښه ده ستا دې په مخه ښه وي، ورځه هغه ځاى ته چې هلته دا شيونه هېڅ نشته!

کابل – حوت ۱۳۲۲

سپلاني مرغۍ

سبا وو ، لمر ايله د غره له څوکې ځړيکه وهلې وه .

د باغ زېړې ونې د لمر په طلايي شغلو کې داسې ښکارېدې لکه ښکلې پيغله چې پس له مرګه د سرو په ګاڼو سينګار شي . د سباوون شمال د ونو پڼه په رکاب پاڼې رېږدولې ، تا به ويل : تبجن ناروغ دی ساړه لړې اخيستی . د ونو له پاڼو داسې نرۍ غمجن غږ پورته کېدو لکه د کمزورۍ ناروغ زګيردی . د ونو په څانګو سپلاني مرغۍ ټوغۍ ټوغۍ جوړه جوړه ناستې وې . چوپه چوپيا وه د پاڼو له شرنګا ، او د کوچانو د کېږو د تګ له آوازو څخه پرته نور څه نه اورېدل کېدل . يوې مرغۍ د وزر له ښکو سر راواېست وچغېده . لکه چې ويل يې : ساړه دی . بلې ويل : هو ، خزان دی ، اوس د کوچ وخت دی . څلورمې ويل : تازګې ولاړه او ګلان مړاوي شول .

دوی يوې بلې ته وکاته او په نرو نرو ښکلو اوازو يې د باغ زېړو ونو او مړاوونو ګلانو ته (د خدای ښه) وويل . او لاړې . دلته دوه مرغۍ پاتې شوې . هغوی وويل : دا زموږ جاله ده . دلته مو کور دی . دوی ويل : مونږ د سړو تودو له کبله خپله مينه او کور نه شو پرېښوداى . دوی خپلو بچو ته نصيحت کاوه چې زړونه ټينګ کړئ ، په ښه او بده کې خپله ځاله پرېنږدئ . دوی وويل : خزان تېرېدونکی دی او ژمی هم . پسرلی به راشي ، ګلان به وغوړېږي . شنيلې به وټوکېږي او بيا به مرغۍ راپيدا شي . دوی وويل : خير دی سپلاني مرغۍ دي په پسرلي زموږ له باغه خوند اخلي ، زموږ د باغ مېوې دي خوري خو باغ زموږ ه دی . په مونږ دا باغ او د دې باغوان ګران دی .

هو ، دوی ته دا خزاني باغچه جنت وو ، ځکه چې د سپلاني مرغۍ نه وې او د ځالي سره يې مينه وه ، د سپلاني مرغيو پشان يې د بل د باغ ثنا خواني نه شوه کولاى .

خيالي دنيا

د بېوزلو او يتميانو غوندې له يخنۍ ربړېدلي خو ځاله يې پرېښودې.

بندي توتی

دا نري او خواشيني اوازونه چې اوربدل کېږي، دا د څه شي دي؟آه، دا آوازونه د هغه توتي دي چې په پنجره کې بندي دی. وای دا د توتي بچوړي کوم ځيګر ور له خپلې ځالې رابېل کړي دي ؟

آه، دا آوازونه څومره غمجن او دردناک دي ؟ دا وړوکی د توتي بچی د خپل مور و پلار او د خپلې ځالې په ياد څومره زړوونکي غږونه باسي.

آه، ناله کوي او خپلې ځالي پسې ژاړي.

افسوس دی خلک په تېر کې زړونه نه لري چې د دغسې وړوکي او نازکه زړونه ازاروي ؟ خلک دا ولي کوي ؟ د خپلې خوشحالی د پاره ؟ خو د خلکو د غم خوړلو لپاره دي ځان زهيروي او ځان دي پرې خوشحالوي کنه.

تاسف دی د خلکو په بې ذوقی.

د ستورو دنيا

د ستورو په دنيا کې خدايزده چې هغه څه شی دی چې ما خپل ځانته راکاږي.

هغه څه شی دی چې هغه ته ګورم يو مضطرب اطمينان مې په زړه کې ځای نيسي ؟ زه وينم چې دغه ستورو کې څه داسې غلي او چوپ دی لکه د خيال ژوروالی، او څه داسې خړ او لري دی لکه د تېرو ورځو ياد .

څه رانه او ځلېدونکي دي لکه د پاک زړي او صاف باطني محبوبې سترګي. او څه داسې برېښي لکه د هغې مور د مينې ډکې سترګي چې ورک اولاد پسې چې ناري وهي او د اوښکو ډکې شي. ښه نو په دې آئينو کې د انسان د ژوند عکس ښکاري ؟ يا دا چې دا ډېوې زموږ په غم او ښادی باندې خپله رڼا غورزوي. او هره شپه په اشارتونو او سترګکونو موږ ته څه وايي ؟

که دا نه وای نو بيا د دې ستورو په دنيا کې نور څه دي چې ما خپلې خواته راکاږي.

چې ورته ګورم زما زړه کله غمجن شي او کله خوشحاله. زه پوهېږم چې زه يو مسافر يم، د سمې لارې نه اووښتی او که څه هم خلاص او پرانېتی يم، مګر د خپلو رنګا رنګ خواهشو په رسيو تړلی يم د دنيا په قسما قسم خوندو مين يم، لېکن د خپلو اکثرو قوتو څخه بې خبره، د هر شي طالب (غوښتونکی) يم لېکن د هغه د موندلو سره د خپلې آرزو نه بېزار زما ورځې د هوسايي او سکون نه خالي دي، او زما فضا د تخيل د الوتو لپاره تنګه او ناموزونه ده لېکن زما لپاره د خوشحالۍ يوازې يو سبب موجود دی: څه... ؟ هغه دا چې زما شپې تر اوسه په دې حيرت کې تېرېږي چې ګوندې د حسن په دې لوبوونو کې هغه رڼا چېرې پټه يا ښکاره موجوده وي چې زما ړوند او سوی

(قسمت) برخه يې لټوي ؟ او هغه عصمت به پکې چېري مونده شي چې زما په ګناه ککړ زړه يې پلټي ؟ او هغه راز به پکې ظاهر يا مستور اېښی وي چې د هغه پسې زما زړه په تلوسه کې دی او ټوپونه وهي. ښه نو د ناکرارئ څخه ګوندې چېرته د پټېدو ځای نشته ؟ او که رښتيا دا نه وي نو ،

د ستورو په دې دنيا کې نور څه دي چې ما خپل ځانته راکاږي ؟

زه په دې پوهېږم چې زما په ژوند کې تر ټولو ثابته جذبه د عشق جذبه ده او په مخلوق کې رېښتيني جلوه، د حسن جلوه ده او زه د دې هم احساس کوم چې هر کله زه په دې لېري لېري رڼا ګانو نظر اچوم نو زما په جذباتو کې تلاطم پيدا کېږي ، او زما ژوندون وران ويجاړ ښکاري، په هغه وخت کې زما زړه پوهېږي چې ده د خپلو آرزو ګانو پسې خپل قيمتي وخت بايلودلی دی، او خپل بې بها فطرت يې د عبث شيانو په عوض کې خرڅ کړی دی، يوه زمانه داسې تېره شوه چې ما مينه د غرض سره ملګري ومېندله. وفا مې د بې وفايي سره يو ځای ولېده، ضمير مې د خپل نفس سره لاس و ګرېوان وليد ، زما د عمر خوږې ورځې داسې تېرې شوې، افسوس ! لېکن ډېر شکرونه دي چې يو مسرت تر اوسه ما د پاره باقي دی ، چې زما شپې اوس هم په هغو ښکلو قنديلو رڼا دي چې د هغو شغلو زما په غمجن زړه کې لويه آرزو بيدا کړيده، زه وپوهېدم چې د انسان د ژوندانه صحيح سکون د اضطراب سکون دی، زه پوه شوم چې آرزو د څه آسان شاني حصول لپاره نه ده، عشق د يو ارزان وصل لپاره نه دی، او زه ورسېدم چې رښتينی کشش هغه دی چې تل زړه خپلې خواته کاږي، رښتيني آرزو هغه ده چې تل د تکميل په تلاش کې وي، او رېښتينی محبت هم هغه دی چې د محبت د مدعا لپاره پرله پسې جدوجهد وکړي. او دغه جدو جهد د ژوندانه مال وګڼي.

سيلاب

اوه، دا ثومره تياره ده، ثومره توره وربځ ده، په دې ټکنده غرمه کې دومره تياره، ته به وايې چې د تروږمۍ ماښام دی ! !

دا لمر خاته او لمر پرېوانه له خواتورې توري غونډۍ غونډۍ ورېځي ، اوه، ثومره په سرعت حرکت کوي. رڼا هېڅ نشته. ! !

اوهو ، غرهار، ډزهار، سرې به وايې چې ګوندي کوم لوی ښار بمبارد کېږي. اوه، برېښناګاني داسې ښکاري لکه د اور متروکې. يا لکه آتشي ښېښې چې په کوم ځای ورول کېږي.

سخت حال دی، بده ورځ ده اوضاع ډېره خرابه ده، د دې ورېځي د شان سره باران، ږلۍ، تندر او سېلاب لازم برېښي.

آه، د سېلاب مخه، او دغه کلی، دا ثوک دي. دا ولې داسې بېخبره دي. دلته هېڅوک خوزېدونکی نه ښکاري. آوازونه نه اورېدل کېږي. دا ولې ؟ د خدای لپاره دوی ويده دي او که مړه ! !

دغه سېلاب راځي، دغه يې مخه ده، ټول به يوسي، آه په دوی کې به ماشومان وي، ښځې به وي، ښکلې ښکلي نازنينان به وي، د ارماندونو او آرزو ګانو ډک زړونه به وي، ټول به يوسي، آه برباد به شي.

هلئ، وېښ يې کړئ، ورغږ کړئ چې څه چاره وکړي، دومره غلفت. دا غرمه او دا دروند خوب. !آه، دا ټول ويده دي. ټول ويده دي ؟ !

خيالي دنيا

فرض کړو چې څومره غریږي، هغومره نه وریږي، توره وږول کوي او سپینه وړول کوي، څومره چې وایي هغومره نه خبږي، مګر بیا هم په لوړو غرونو خو باران کېږي، واورې وربږي. او د دې نتیجه سېلاب وي، هر کله چې وي دا سېلاب به راشي او ټول به یوسي ! !

دا چې د سېلاب مخه چانېولې ده، سیندونه چا بند کړي، بل ځای هم نشته او نه د تېښتې لار چې څه وي هغه به وي. بې همتي ده.

سېلاب خو د کلکو ګټانو او تړو سره لګېږي مګر ډډه ترې کوي. د انسان عزم، همت او اراده د زمانې د سېلاب مخه لاهم ګرزوي، پاتې لا د باران او اسمان تل د همتناکو د ارادې په موافق حرکت کوي ! !

د ژوندانه طلسم

بس، همدا وو ژوندون ؟ زوړ سړی د ژوندانه په غاړه ناست. خپلو آرزوګانو ببړی يې تلونکې لېده، سوړ او سېلی يې وايست، او دا خبره د ده زړه د عمق نه داسې راووته لکه په اوبه کې چې يو شی ډوب شي او د اوبو په سر يې ځو بړبړې ځرګندي شي. د ماښام وخت دی او دلته د ژوندانه ماښام دی.

په اسامان باندې د لړو ورځو سپوږمۍ خپله ښايستوکي رڼا خپره کړيده، مرغۍ په هله هله خپلو ځالو او د شپې ځايو ته ځان رسوي؛ لمر لوېدلی دی. دغه دی دا تنکۍ سپوږمۍ چې د تېرو لومړنيو غوړسکو باندې لړه شاني پاړه غورځولو لپاره دنيا ته راغلې ده. پرې به ووځي او په هر شي به تور تم شي.

د زاړه په زړه کې هم د يو لطيف احساس خلک تر څه وخته وځلېد، د ده د ښکلي ځمليتوب ورځې تېرې دي، اوس به دا زوړ والی او د هغه احساس هم تېر شي، او د ده روح به د خپلې وروستۍ استوګنې د ځای خواته وزرونه خپاره کړي وابه لوزي. د ځانه سره يې وويې: اې ژوندونه. ته همدا وې ؟ ده بيا سر وخوزاوه، ويې ته ټوکه يې او که نه .لېکن ځوانۍ خو اورمرو ټوکه ده.

دا يې وويل زوړ غلی شو، نور څه يې د خولې نه وانورېدل شول هغه اوبو ته په ځېر شو چې د ببړۍ په ډډو لګېدې؛ د ده رباب، د ده هغه د خوشحالۍ ملګری چې درست عمر هر سبا ماښام په ده د ارمانونو سره په يو غږ غږېدو د ده له لاسه ولوېد .

ببړۍ په تلو کې ده، زوړ خوار خفه او غمجن دی، لېکن ببړۍ والا خوشحال او په خندا دی.

خيالي دنيا

دا صورتونه څوک دي ؟ زړه ولې خفه دی؟ ښه نو ، دی د دوی د جلا کېدو په خيال غړند دی ؟ دی غواړي چې که خدای وکړي زر تر زره د ده د سترګونه پټ شي او د دوی ياد هم د ده د پاتې ژوندانه څخه د غلط توري غوندې لېرې شي. ځکه چې دا هغه زړه غاوونکي شيان دي چې د ځلمېتوب د نشې په ورځو کې هر وخت د ده د زړه نه چاپېره وو ؛ د ده په زړه يې پرده غوړولې وه ، ده دا ګمان کاوه چې زما سترګي د حقيقت تصوير وينې ، څه چې وينم هغه هماغسې دی هم. ده د دنيا په رنګونو کې خپل زړه رنګ کړو. او د دغه رنګ ور کولو څخه يې د ژوند په ښايست سره تعبير وکاوه؛ دنيا د خوشحاليو يوه سلسله جوړه کړه ، لومړی د ښايست سبا خپل جعلي نور خپور کړ ، بيا رڼا شوه نو د عشرت ورېځ په فضا کې خپله چترۍ وغوړوله ، ورېځ ورکه شوه ، بيا نو د مستۍ رنګ د سرې زرغونې په شان په اسمان خپل تال واچوه؛ د ژوند ورځ په دغه ډول تېره شوه؛ اسمان شين شو چې وی لېده ماښام نېږدې دی ، نو ورڅرګنده شوه چې دغه زړه غلوونکي شيونه په اصل کې د ځوانۍ تېر ابستني وې ، چې وو يو څه او ښکارېدل بل څه. کله د زړه دمجلس رنګ و رونق په دوی سره وو ، اوس د دوی قلعي لېرې شول نو دوی خپل د دې مجلس نه مخ واړاوه طاقت ، قوت ، قدايي ، عشرت خودي ، آزادي ، ترقي ، ښايست ، مينه ، عدل ، علم ، باور د دې ټولو پټ ښکاره شول.

حيات زړه څه فرض کړی و ، او څه يې ومېند . ليکن د يو قوي روح ته د حقيقت په لېدو کله ضعف پيدا کېږي ؟ ژوندون بېشکه يو طلسم دی چې ماتېږي ، خو د يو زړور انسان لپاره څنګه ښکلی دی دا طلسم ، او څنګه خوندور دی دا ماتېده.

خبرېده د هوښيار زړه لپاره لوی تسل دی او د حقيقي ژوند لپاره مرګ هډو څه مرګ نه دی.

خوندور خوب

مازدېگر لمر په غړه غړه دی، د انگړ په منځ کې، د ګلانو د کياريو په غاړه وړوکی ماشوم په لوبو بوخت دی، په لمن کې خاوري اخلي له يوه ځايه يې بل ته وړي، او هلته يې غونډوي. مور د کاله په کار اخته ده، په ډېره بېړه لګيا ده، کالي کونډي سنبالوي؛ ځکه چې ماښام دی. او وخت ناوخته دی. د کار په منځ کې يې چې پام شي نو غږ کړي چې زړګيه څه کوې راځه ناوخته دی. هله ځار دي شم. ماشوم په خپله نيمکۍ او خوږه ژبه ووايي: ډوډو پکه کم. مور: څه کوې ؟

ماشوم: ډوډو پکه کم؟ (يعني ډوډۍ پخوم) مور د کاله به کارو بوخته او ماشوم په خپلو لوبو. وړې وړې مرغۍ چې په کياريو کې يې ټوپونه وهل ، خوشحاله خوشحاله او جلتي جلتي ګرځېدې، يوه يوه والوته، او ټولې خپلو بچيو او ځاليو ته لاړې.

وخت تېرتېږي، لمر ولوېد له، له ښکې تياره راپورته او د ځمکې په مخ راخوره شوه، د آسمان په شنه او نامحدوده فضا کې ځای په ځای ستوري راښکاره شول.

مور چې د کار د ببړي نه خلاصه شوه،له ځانه سره يې وويل: آه، ماښام دی، تېرغونۍ شوه، بچی مې هلته لوبي کوي. آه، زما هېر شويدی، ورغله څه ګوري. ماشوم د خاورو نه وړې وړې او پلنې پلنۍ ډوپکنۍ جوړې کړيدي. خړ پړ پروت دی، چې ستړی شويدی. به خاورو کې يې سر ايښی دی او د خوب د قاصدانو لاس ته يې ځان سپارلی دی.

د ماښام خړه تياره کې مور د خپل ماشوم سرته ولاړه ده، زړه يې د يو عالم ترحم او رقت نه ډک دی، او چرت وړي ده.

خيالي دنيا

هو ، د ژوندانه مثال همدا دی.

مونږ په خپل ژوند کې همدغسې په خاورو لوبې کووو په دغه لوبو اخته او سوچه د مرګ دروند خوب په مونږ خپل چپاو راوړي، او بل عالم ته مو بوزي. مګر آه څومره خوږې دي دا لوبې او څومره خوندور دی دا خوب چې په خپله خوښه او آزادي سره وي.

په خلکو مين

زه دا نه وايم چې ماته روپۍ، ښکلي او غټې چوکۍ راکړئ. دا شيونه د هر چا نه وي په کار، او زما هم ورسره شوق نشته ، زه وايم: راځئ چې دا فکر وکړو چې موږ ولې خفه يو ؟ خلک ولې يو له بله ژاړي ؟ او آيا موږ دا نه شو کولی چې ژړېدونکي سترګې د رحم او عاطفې په د سمال پاکې کړو ؟ آيا دا نشو کولی چې خفه خلک وخندوو ؟

که دا ټول ممکن وي، نو موږ د مال، دولت، چوکۍ او دبدبې د زياتې اندازې لپاره هغه کوشش ولې وکړو چې عمومي خپګان يو تر بل زړه بداوی پيدا او زموږ د ضمير آزادي سلب کاندي.

ما سره دغسې ارزوګاني دي.

زه غواړم چې په دغسې شان تاسو سره وغږېږم. زه له تاسو نور څه نه غواړم، تاسو فقط زما خبرې واورئ. زه غواړم چې ستاسو په جرګو کې تاسو سره کېنم پاځم، ځکه زما تا سره کاره دی. هماغه څه چې په يوازې توب ماته راښکاره شوي دي، هغه ستاسو په مخکې کېږدم.

زما دا يقين دی چې ماته دا يقين بېځايه نه دی بيدا شوی.

راځئ، زما خبرې واورئ، که ستاسو پکې فايده وي ويې منئ، که نه نو ، په عقل او منطق يې رد کړئ.

دا دنيا له عشقه ده، او په عشق ودانه. هر څوک يو عشق لري. زما عشق له تاسو سره دی.

خيالي دنيا

دا خبره نا اشنا مه ګڼئ.

باور وکړئ چې زه د ژړېدونکو سترګو سره ژاړم. کوم وخت چې زه د خوشالۍ منظر ووينم خوشالېږم، او چې د عظمت مظاهر ګورم کله را باندې رقت او کله ترهه غلبه کوي. زه پوهېږم چې په دې شين اسمان، هواره ځمکه، ګڼو ستورو، لويو غرونو، روانو سيندونو، حيرانوونکو ډاګونو، شنو فصلونو، حيواناتو او نباتاتو کې څومره د عبرت جلال او جمال منظر موجود دی.

دا موجودات ټول ګويا دي، ټول خبري کوي، تاسو ورباندې پوهېږئ، که نه؟ راځئ چې زه تاسو ته د ژوندانه او زندګۍ له اسرارو څخه بحث وکړم، د عشق او ميني لوبه درو ښيم.

وګورئ پورته فضا څومره رنګينه، وسيعه او حيرانوونکې ده، راځئ، چې هلته ولاړ شو. راځئ چې د غره په سر وخېژو او لاندې ښي ښارونه وګورو. دا چې مورږ پکې اخته يو، څومره وړې وړې او ناڅېزه خبري دي. د پنځلسمي سپوږمۍ نوی سر وهلی دی، هر څه د نسترن په ګلابو کې پټ دي، فضا خاموشه ده. راځئ چې ستورو ته وګورو، او خبرې ورسره وکړو، وګورئ دا دنيا څومره ښکلې او ښايسته ده، د دې دنيا نه مخکې او وروسته به لا څه وو، او وي به؟

ګورئ لږ ځان وزګار کړئ او زما خبري واورئ.

تاسو ولې د ژوند حقيقت هېر کړی دی؟ ما در پرېږدئ چې درسره وغږېږم. که تاسو نشئ راتلی، زه به درشم.

خيالي دنيا

هو ، زما خبرې واورئ، او فکر ورباندې وکړئ، زما د ټولو فکرونو حاصل تاسې یاست.

زه تاسو غواړم، ځکه چې تاسو زما قوم یاست. او زه په تاسو مین یم. کټ مټ هماغسې لکه مور چې په اولاد مینه وي. مهرباني وکړئ، تاسو زما خبري واورئ. او له ما هغه څه مه غواړئ چې زه له تاسو نه غواړم.

په یو لوی محفل کې یو نری سړی پاڅېدو او دا تقریر یې په نرمه او رقت انګېزه لهجه واوراوه، حاضرینو ځېنو ژړل او ځېنو خندل، مګر ځېنو یو تر بله وکاته او ویې ویل: دروغ نه وایي په انسانانو کې دغه مقام شته او دا سړی شاعر دی.

کابل – جوزا ۱۳۳۴

د کوترې صوفيانه ژوند

کوتره خپلو بچو ته نقل کوي: کوم وخت چې زه د جهان له هر ښه بده بېخبره، د ورکوټوالي او صباوت په غفلت کې له دنيا او مافيها نه آزاده او د مورو پلار د سيوري لاندې د بېغمۍ په تخت ناسته وم، نو هغه وخت ما دا خبره اورېدلي وه په دنيا کې بايد د عمر تېرولو لپاره داسې لار وکتل شي چې بېخې بې خطره او هېچا ته پکې آزار نه وي او په کار دی چې سړی د محبت، لطف، مهربانۍ، همدردي او نرمي مجسمه وي ځکه چې په دنيا کې که خوږ شی دی خو مينه ده. جنګ جګړې عمر بې مزې او پيکه کوي، بد نيتي او فساد په طبيعت غالب کوي، نو د ژوند دا پر امنه فلسفه مې خوښه شوه، د ځان لپاره مې خړ کالي او د ياهو د ويلو لپاره مې د لوړو ونو څوکې خوښې کړې، نه مې په چا کار لرلی دی نه غرض، نه مې چا ته ضرر رسولی نه تکليف، نه مې د چرچڼو په شان د چا شولي خوړلي، او نه د ميناګانو په دود پردي انګور او انځر، زه ومه خپله ځاله بچي او د خدای ياد.

اکثره وختونه مې چې نور څه نه دي مېندلي نو د خاورو په شمکو مې قناعت کړېدی، يا مې په تشو تلو کې کرواړې کړي، او د بلبلو په خبر مې د ګنګوټو؛ او د مرغيو په خېل مې دملخانو ازار نه دی اخېستی.

نو په دې کې زما د مقابلې او مدافعې اسباب د نه استعمال په سبب بدلېده بدلېده اوس وګورئ، زما پخه مښوکه، سرې پښې لکه د خيالوټکو پېغلو، زما حالت بالکل اوښتی دی.

حوصله مې پسته شوې، او جرأت مې کم شوی دی، يوازې زه نه داسې حالت او د ټول قام دی نو ځکه پېښه دا ده چې:

خيالي دنيا

دښمنان مو په خپل کور، مېنه او وطن کې نه پرېږدي، هېڅ په هېڅ راباندې تعدی او ناروا کېږي. او داسې ناروا چې زه يې هېڅ نه شم زغملی. دښمنانو ړومبی زموږ مېني او وطن ته ځان رانږدې کولو آخر يې زموږ په وطن د غاصبانه تصرف عزم وکړو، داڅوک دی؟ دا شوده پښتي، چالاکي وړي سترګي میناګانې دي. د ډېرو کلو او مودو څخه چې هېڅ ته د هغې وخت او نېټه نده معلومه، چې زموږ ړومبني پلرونه پدې بڼونو اېسارونو او ترو کې اوسېدل، د څه مودې څخه ميناګانو دغې پلو ته پښه را اوړده کړيده، زموږ په مېنه او قام چور او چپا وکوي، شرم، حيا، له خدايه وېره نشته.

نو زما اوس دا پوخ يقين راغلی دی چې په دنيا کې څوک په داسې صلح پسندي او داسې متصوفانه ژوند د اشرارو له لاسه نه شي اوسېدی، نو علاج دا دی چې که غواړئ په دنيا کې د خپل قام سره په خپله مېنه کې آزاد اوسئ نو منښوکو او نوکانو ته د فولاد پوښونه ورکئ، او دا د کوترو جامه د باز په جامه بدله کئ، زما تاسو ته وصيت دی او تاسو يې خپلو اولادونو او خپل قام ته ورسوئ.

کابل ۱۳۱۴

د ګلاب ګل

په دنيا کې د نزاکت، خوشبويي او ښايست د پاره د ګلاب ګل د هر څه نه زيات مشهور دی ګلونه نور هم بې شماره دي، ولې کوم صفتونه چې په ګلاب کې دي هغه د بل يو ګل هم نه دي په نصيب شوي، لکه چې په هم دې وجه ګلاب د تمامو ګلونو (بادشاه) ګڼلی شي. د مشرق په شاعرانو او اديبانو کې خو به ډېر کم داسې وي چې هغه په خپلو شعرونو يا په تحريرونو کې د ګلاب ګل په هر لحاظ بهترين شی ګڼلی نه وي. يوازې په مشرق کې څه چې په مغربي ملکونو کې هم د ګلاب ګل ته امتيازي درجه حاصله ده او د شاعرۍ او د ادب دايرې نه بهر د يورپ يو عظيم الشان تاريخي جنګ هم د ګلاب د ګل سره وابسته دی. دا جنګ د ګلاب د ګل په جنګ مشهور دی. ځکه په دې جنګ کې به يوې ډلې د سپين ګلاب ګل او بلې ډلې به د سور ګلاب ګل د ډلې د نشان په طور استعمالوو.

ګلاب تقريباً د دنيا په اکثرو ملکونو کې پيدا کېږي ولې زيات په هندوستان، ايران، افغانستان منځني مشرق او د يورپه اکثرو ملکونو او پخو علاقو کې پيدا کېږي. په دنيا کې د ګلابو د ټولو نه لوی باغونه په بلغاريه کې دي وايي چې د بلغاريې ګلاب په دنيا کې خپل ثاني نه لري. د لېرې لېرې ملکونو خلک د بلغاريې د ګلابو د باغونو د لېدو لپاره بلغاريې ته ځي. او د ټولو دا خيال دی چې دومره اعلی ګلاب بل هېچېرته نشته.

نن ورځ د ګلابو بې شماره قسمونه راوتي دي. او په باغونو کې رنګارنګ ګلاب لېدل کېږي. ولې عام خيال دا دی چې په دنيا کې د ټولو نه اول، خدای پاک سپين ګلاب

پیدا کړی و چې تر لېږي لېږي پوري به ترې نه خوشبويي تله. ورو ورو چې زمانه تېرېده نو په خوشبويي کې يې کمی راتلو او مختلف رنګونو هم پکې پيدا شول.

نن ورځ سور ګلاب ډېر عام دی او د دې سور ګلاب په نسبت ډېر دلچسب روايت مشهور دي.

وايي چې څه وخت بي بي حوا يو سپين ګلاب ښکل کړو نو د ډېر شم او حيا نه د ګلاب په هر يو رګ کې سرخي راغله او د هغې ورځې نه د ګلاب رنګ سور شو، او سره ګلاب پيدا کېدل شروع شول.

دغه شان يو يوناني روايت دی چې يوه ورځ زهرې (وينس) په ايډ وينس پسې منډه وهله چې په پښه کې يې د سپين ګلاب اغزی مات شو، ګلاب د ډېر شرم او خجالت نه تک سور شو.

پارسي حکايت دا د ی چې يوه ورځ بلبله د ګلاب په ښايست او خوشبويي دومره مسته او بې خوده شوه چې به سينه کې يې د ګلاب اغزی ننوتل او وېني پرې راماتې شوې، دا د وينو څاڅکي چې په سپين ګلاب پرېوتل نو هغه سور شو او د دې بس سور ګلاب پيدا کېدل شروع شول. خير حقيقت هر څه چې وي خو نن ورځ سور ګلاب د سپين ګلاب نه ډېر عام دی او خلک يې زيات خوښوي.

د رنګ نه علاوه د خوشوبويي په لحاظ د ګلابو دوه قسمونه دي:

يو سوچه او بل جوته. په خوشبويي کې د اصلي سوچه ګلاب برابر بل يو ګل هم نشي کولی. د دې ګلاب نه د دنيا بهترين عطريات، او عرق جوړېږي. د دې پاڼو او اوبه په

ډېرو رنځونو کې د دوا په طور استعمالېږي او ډېر فايده مند ګڼلی کېږي. جوړه ګلاب ښايسته او رنګيز خو ډېر دي ولې خوشبويي پکې ډېره معمولي وي.

د ګلاب ګل د ښايست معيار ګڼلی کېږي او د عيش او عشرت په سامان کې ورله امتيازي درجه ورکړی شوي ده، د هندوستان د مشهوري ملکې نور جهان خو ګلاب دومره خوښ وو چې يوه لحظه يې له ځانه نه جدا کولو د حمام په اوبو او د لمبلو په تالاوونو کې به د ګلاب ګلونه هر وخت پراته وو. او په هندوستان کې خو دا خبره ډېره عامه ده چې د ګلابو عطر د نورجهان ملکې ايجاد دی.

د يورپ لوی لوی بادشاهان هم د ګلاب د ګل ډېر شوقيان وو لکه چې يو رومي شهنشاه ګيلي نوس دا حکم کړی وو چې زما په بستره کې هره شپه دګلابو ګلونو غوړوئ، د ده په نسبت مشهوره ده چې يوه شپه دی د ګلابو د ګلونو په بستره څملاستو او سحر راپاڅېدو نو په ملا کې يې درد وو، نوکرانو ترې تپوس وکړو چې صاحب څه وجه ده ؟ شهنشاه ورته وويل چې بېګا زما په بستره کې څه سخت غوندې څيز پروت وو. بستره راټوله شوه او معلومه شوه چې د ګلاب يوه غوټۍ په غلطۍ سره په بستره کې اچولی شوي وه. دا د پخوانو بادشاهانو د نزاکت حال وو.

په يونان کې به پخوا د هايمن نوي جشن په موقعه د هلکانو جنکو په سر د ګلاب د ګلونو تاج پسرول کېدل او شاعرانو، اديبانو او د قوم بهادرانو خلکو له به د ګلاب د ګلونو تاج په انعام کې ورکول کېدو. د دې نه زياته د قدر او عزت بله نښه نه وه.

دغه شان د يورپ عيسايي بادشاهانو کې چې به چا د عيسائيت اعلی ترين خدمات وکړل نو د ورم ستر پاپ به هغه ته د روم دلويي ګرجې د ګلابو يو مقدس بوټی لېږلو او دا به په مذهبي طور سره انتهايي اعزاز ګڼل کېدو.

خيالي دنيا

ډک دي باغ د ګلونو ، يو تر بله ښه ښکاري
زه بلبل ګلاب ته ځم، ماته نور څه نه ښکاري

ای باغوانه

دا ښکلې پراخ ښکلی او تازه باغ دی ؟

جګ فولادي غرونه، په لمنو کې يې د شودو په شان د سپينو صافو ، رڼو او خوږو اوبو ويالې لکه پېغلې چې د صحرا په سېل وتلې وي، د لوړو لوړو پولو څخه رادانګي. کړېږي وړېږي په مستۍ مستۍ درومي. او د ريديو ، غاټولو او ارغوانو په سرو او شنو چمنو کې ننوزي.

واه، ښکلې ښه هوا لري.

په دې هوا کې زړه خوشحالېږي، طبيعت غوړېږي، او روح تازه کېږي. د جنت هوا او د جنت مېوې دلته دي. د پسرلي او تازګي کور دلې دی. له دې ځايه، نه ووځي، خو په نوره دنيا کې دوره کوي.

وګورئ، د دې باغ مرغان ښکلې بې پروا ، څومره شوخ او آزاد دي.

رنګارنګ پيمخي مرغان په خپله خوښه، په شنو چمنو لوړو ونو او اوچتو غرونو کې بې قيده ګرزي ، سيل کوي، تفريح کوي او سېلونه او سېلونه الوزي.

د دوی په منځ کې د همدردۍ، خواخوږۍ، آزادۍ او مېنې محبت ټول مظاهر په اصلي صورت سره موجود دي. د ظاهر داري، دوه رنګي، غولوني او سترګو ته د خاورو شيندلو اصول دلته نشته.

دا ځای د وحشي او مهذبي دنيا دواړه رقمه غلامي د داغ نه پاک او داسې سپين سپېڅلی دی لکه د پښتنولۍ دنيا .

خیالي دنیا

راځئ وګورئ ، دا بڼ، هغه بڼ ، دا چمن، هغه چمن. دا اوبه، هغه فواره. دا ډنډ ، هغه شرشره ، دا ګلان ، هغه کیاري.

وګورئ: هغه نیالګی څنګه ښایسته نیالګی دی. راځئ چې ورشو ویې ګورو. اوه، دا خو لویه ونه ده. او هو ، دا څومره لوی ډډ لري او ښخونه یې څومره لري لري تللي دي. معلومېږي چې په اصل کې همدغه یوه ونه ده. ښخونه یې تللي، چېرته ورته بڼ او چېرته ورته د ګلانو غوږسکې ټوکېدلي دي.

راځئ چې وګورو چې د دې پاڼې ولې زېږې دي ؟ولې وده نه کوي ؟او ولې دغسې لکه چې ښخونه لري ښاخونه نه لري ؟

ښه، ورباندې د لمر رڼا او حرارت نه لګېږي او که چینجی پر لګېدلی دی.

دغه سړی څوک دی ؟وینې دغه. دا ګوره چې تسکوره او تبر ورسره دی. دا - دا څه کوي ؟دا دا خو د ونې ښخ راسپړي. اوه، دا خو د تبر ګذارونه ورباندې ګوي !

اې سړیه ، دا څه کوې ؟مه ونه دې واېسته.

اوه، ته وایې چې ښخ کې یې چینجی دی دغه ترې وباسم. نه دغسې نده. تا خو ټوله ونه له ښخه واېسته. وا ..... د خدای لپاره ونه یې واېسته. دا سړی څه مطلب لري ؟مه، مه، وهه. د دې په وهلو ټول باغ زېږېږي. بس کړه، و نه وهې. مه خبردار. دا وبره شته چې دا مرغان دې ټونګه ټونګه کړي. دا باغ بې خاونده ندی. دا ډېر غیرتي باغوان لري. او هر چاته ظاهر دی.

هلئ، ګوره، ونه یې واېسته. په انو بانو . او په خندا خندا .

خيالي دنيا

وا ، هغه بل يې په څانګو لګيا دی.

اف يو يې په ډډ لګيا شو.

اه، باغوان يې څه شو ؟

هغه دی له ورايه ګوري، خو پام يې نه دی.

وګورئ ، يو يې په مخه کې ولاړ دی، او په خبرو کړی يې دی. هلئ ورغږ کړئ...

اې باغوانه، د خدای لپاره ، ستا د باغ لويه ونه وهي.

هله ! !

کوه هله !

د دنيا وېش

د آسمانونو پورته خواته د ځمکې د اوسېدونکو د پاره دا ، ندا ، راغله: اې د ځمکې خلکو ، دنيا زما مال دی خو تاسو ته يې پرېږدم پخپل منځ کې يې په وروری، برابره ووېشئ.

زوړ او ځوان، عالم او عامي ښهري او دهقان، ټولو رامنډې کړې او پرې را سره شول. دهقان د تخم کرلو د پاره د ځمکې يوه حصه رايله کړه، ښکاري لېنده په اوږه کېښودهٔ د ځنګله لاره يې ونيوه، تاجر چې ښومره د لاسه کېده خپلې کبسۍ او هميانۍ يې د زرو او جواهرو نه ډکې کړې، پادشاهانو خپل حکم او نفوذ ، باج او خراج په خلکو تحميل کړل دنيا په دغه شان تقسيم شوه او هر چا خپله برخه واخيسته.

يوازې شاعر بېچاره د دې لوټ نه محروم پاتې شو خدايزده له کومه ځايه په منډه راغی، ګورئ چې هر څه تالا شوي دي هېڅ نه دي پاتې، نو په ژړا فرياد يې وويل.

زه مو هېر شوی يم؟ سره د دې چې زه د هر چا نه زيات ستا د رحم او مهرباني مستحق يم. ندا : د وېش په وخت چېرته وېده وې ؟

شاعر: زه تا سره وم، سترګې مې ستا په لور او غوږونه مې ستا ملکوتې آواز ته متوجه وو ، زما په بايلودې او مفتون زړه رحم وکړئ، زه حيران او مبهوت ستا په حضور ولاړ يم هر څه مې هېر وو .

ندا : چاره څه ؟ دنيا ووېشل شوه نور څه نشته که ما سره اوسې د آسمان دروازې تا ته ببرته دي ستا د ګرزېدو او حرکت د پاره هېڅ حدود سرحدونه منع نه دي په ځمکه کې څه کوې؟ ستا د روح د جولان لپاره د آسمانونه پورته فضا تياره ده.

مېنه نه کوم

نه مينېږم ځکه چې مينتوب پرته له لتې او ناپوهۍ او بدمرغۍ څخه بله نتيجه نلري. نه په پسرلي کې ځان وژنم او نه په مني کې خپل زړه خپه کوم. که ګلان وغوړېږي او له کنډو نه سر راښکاره کړي او يا که مړاوي شي او په ځمکه ورژېږي، که لمر پورته راوخېژي، او يا په اورو کې پټ شي زما يې پرې څه؟

مين تل د آسمان ستاينه کوي او د هغه ښکليتوب په راز راز ژبو ستايي مګر زما زړه غواړي چې پر آسمان بريالی شم او په هغه لويه فضا کې آلوتنه وکړم او بيا له هغه ځايه دغه نړۍ ته وګورم. ولې به د مرغو په شان په يوه ګوښه کې کېنم او د ځان په وير به بوختېږم؟

غوره او ښه کار دا دی چې د فدا کاري، جنډه پورته کړم او د شخړي لپاره ځان چمتو کړم. ښايي چې زما د کوښښ په اثر کې د ظلم ونه له بېخه ووځي. ګوندې دغه اميد مې تر سره شي او کلکې ګنډې يې په خپلو ګوتو پرانېزم.

د ژوندون دوره لنډه ده او مرګ مې انتظاري باسي، نو بايد داسې يو کار ته ملا وتړم چې زما نوم تر ابده پوري لوړ او ژوند وساتي.

هو – چيه د چين نامتو شاعر

د ماتما ګاندي افکار

د رښتاوو په عمل کې رښتنی تسکین دی. صداقت پخپله د صداقت انعام دی. له قیمتو څخه قیمته څېز خرخوونکي لپاره لکه څنګه چې د هغې نه بل قیمته څیز لاس ته نه راځي ، دغه شان، رښتیا ویونکی به د رښتیا نه زیات نور څه شی وغواړي ؟ رښتیا چې کوم ځای ته د لمر غوندې ګرمي ورکوي، هلته ژوندون هم ختم کوي. هغه انسان چې خپله ژبه په واک کې نشي ساتلی، هغه د حق مدعي نشي کېدی.

د رښتاوو نه وروسته په اصل کې عدم تشدد په دنیا کې تر ټولو لوی طاقت دی. هغه هېڅکله عبث نه ځي. تشدد تش د پاسه کامیاب ښکاري. په توره او په خدای باندې اعتقاد لرل دوه متضاد شیونه دي.

که چېري عدم تشدد یا د محبت مذهب زموږ د ژوندانه مذهب نه وای نو په دې فاني دنیا کې زموږ ژوند مشکل کېدو. ژوند خو په مرګ باندې د ظاهري او پخواني فتح علامه ده.

که چېري د انسان او د حیوان په منځ کې کوم اساسي او لوی فرق شته، نو هغه دا دی چې انسان خپل فرض پېژندلی شي. د تېري او اوس زمانې ښه خلک د خپل توفیق او طاقت په اندازه د ژوند د دغه ډېر ضروري فرض روښانه مثالونه وو. په دې کې شک نشته چې په مونږ کې حیوانیت کله کله ظاهرېږي. مګر د دې نه دا نه ثابتېږي چې دا فریضه (عدم تشدد) غلطه ده. د دېنه تش دا ثابتېږي چې دې باندې عمل مشکل کار دی. د توري په ذریعه چې کوم شی حاصلېږي په توره ببرته هم اخېستل کېږي.

د ټاګور له افکارو څخه

زما نغمې

ما په ټول ژوند کې ستا د موندلو کوښښ په نغمو سره وکړ.

دغه نغمې وې چې زه یې در په در وګرځولم او دغه نغمې وې چې د دوی په مدد ما د خپلې دنیا په تلاش او احساس کې خپل څلور واړه خوا وموندلې.

هغه څه چې کله ما زده کړل هغه دغه نغمې وې چې دوی ماته دا راوښودل.

دوی پټې لیارې راته ببرته کړې. دوی د زړه په افق کې راته ډېر ستورې راوخېژول دوی ټوله ورځ ماته د مسرت او غم د رازونو په طرف لار ښودنه کوله او ماښام یې د سفر د ختم په وخت کې زه داد کوم محل در شایې ته راوستم؟

د سفر تياری

ماته رخصت راکړی شوی دی. اې ورونو ماته په مخه ښه، وواييئ. زه تاسو ټولو ته سلام کوم او روانيږم.

دغه دی د دروازو ټولي کنجيګاني درکوم او د خپل مکان، د ټولو آينده دعوو نه ابرا کوم اوس زه له تاسې څخه تش د مهربانۍ د وروستنيو الفاظو د اوريدو په اميد يم.

مونږ او تاسې ډيره موده همسايه وو ليکن ماته همېشه د هغې نه زيات عوض راورسيد څومره چې ما ورکړل. اوس ورځ تمامه شوه او هغه ډيوه چې زما تياره ګوټ يې رڼا کاوه مړه شو. د طلب پيغام راغلی دی او اوس زه سفر ته تيار يم.

يوه پوښتنه

د دنيا په دې لوی جشن کې ما ته هم زېری رارسېدلی دی ځکه زه خوشحاله يم. زما سترګو وليدل. زما غوږونو واورېدل. په دې جشن کې ساز غږول ما ته سپارل شويدي هغه څه چې ما کولی شو ومې کړل.

زه اوس دا پوښتنه کوم چې تر اوسه ګوندې هغه وخت ندی راغلی چې زه دننه درشم، ستا صورت وګورم او خپل غلی سلام ستا په حضور کې تقديم کړم.

وروستۍ ورځي

زه پوهېږم هغه ورځ به راشي چې د دې دنيا نظاره ما لپاره تمامه شي، او ژوند به زما په سترګو، وروستنۍ پرده واچوي او غلی به رخصت شي. ليکن ستورى به هماغسي د شپې ځلېږي صبا به هغه شان لمر راخېژي او ساعتونه به د درياب د چپو غوندې د غم او ښادۍ حساب کوي او موجونه به وهي.

زه چې کوم وخت د خپلو لمحو د دغه انجام فکر کوم. نو د دغه لمحو پرده وشلېږي او زه د مرګ په رڼا کې ستا دنيا او د هغسې بې انتها خزانو ته ګورم، د هغې يو ډېر حقير ځېز هم بېمثله او د هغې ډېر ذليل ژوند هم بې بها دی.

هغه شيونه چې د هغو بېکاره آرزو ما کوله او هغه شيونه چې ماته ورسېدل هغه ټول پرېږده. ماته يوازې په هغه حقيقي ځېزونو قبضه راکړه چې هغه ما تل پرېښې او غورځولي مې دي.

د ژوندون مبارزه

هر کله چې محاربين ړومبى ځل د خپل ښتن له ځايه راغلل نو هغوى خپل قوت چېرته پټ کړى وو ؟ د هغوى زغري چېرته وې ؟ د هغوى وسلې کوم ځاى وې ؟

هغوى غريب او بېکسه ښکارېدل. کوم وخت چې د خپل بادار له ځايه راوو واته ، نو د غشو باران پرې وشو .

هر کله چې د خپل بادار کور ته بيا لاړل نو هغوى خپل قوت چېري پټ کړ ؟ هغوى توري وغورځولې، غشي او ليندى يې کېښودل ، صلح د هغو په وچولو کې ځلېده، هغوى د خپل ژوندانه مېوې تر شا پرېښودې څه وخت چې د خپل بادار ځاى ته بېرته لاړل.

زما دعا

اې زما خاونده ، زه له تا څخه دا غواړم چې زما له زړه څخه دا افلاس بنياد وباسه.

ماته دا قوت راکړه چې د ژوند د ترخو او خوږو برداشت آساني سره وکړی شم.

ماته دا قوت راکړه چې بې وزي (بې وسي) له زړه ونه وباسم او خپل سر د کوم ګستاخ قوت په مخکې ټيټ نه کړم.

ماته دا قوت راکړه چې خپل ځان له روزمره رذايلو څخه پورته وساتم.

او ما ته دا قوت راکړه چې خپل قوت د مينې سره ستا رضا ته وسپارم.

زه شرمېږم

د ملاقات تاکلې ځای ته د تلو دپاره ما ټوله لیاره یوازې قطع کړه.

لیکن دا څوک دی چې په دې چوپې تیاره کې ما سره روان دی. زه ورته د بچ کېدو دپاره لاره پرېږدم خو نه یې شم پرېښودای. هغه په خپل متکبرانه رفتار کې خاوري الوزوي، ځي.

هغه خپل جګ آواز زما د هر یو لفظ سره یو ځای کوي.

اې باداره، دا زما خپل مختصر وجود دی، دی خو نه شرمېږي، لیکن د ده سره ستا دربار ته په رسېدلو زه شرمېږم.

يوه آرزو

هغه سندره چې د هغې د ويلو لپاره زه دلته راغلی وم، بې وينا پاته ده ما خپله ورځ د تارونو په لګولو او جوړولو تېره کړه.

مناسب وخت تر اوسه نه دی راغلی. الفاظ لا ښه موزون شوي نه دي تش د آرزو درد په زړه کې شته.

غوټۍ نه دي غوړېدلي، يوازې هوا ساړه اوسېلی کوي، نه ما د هغه صورت وکوت او نه مې د هغه آواز واورېد. ما تش د هغه د ورو قدمونو آواز د هغه سرک څخه اورېدلی دی چې زما د کاله په مخکې دی.

يوه لويه ورځ د فرش په غوړولو تېره شوه، او ډېوه تر دغه وخته ونه لګېده؛ زه دی کور ته نشم غوښتلی، زه د ده د وصال په آرزو ژوند کوم؛ لېکن دا ساعت تر اوسه نه دی راغلی.

بد بخت خوب

هغه راغی او زما په خوا کې کېناست لېکن زه و ېښه نشوم. های، دا خوب څومره بد بخت وو. پیټ دي وي په ما.

هغه راغی، هغه وخت چې شپه تیاره او کراره وه، په لاس کې یې خپل رباب وو. د هغه په نغمو زما خوبونه معمور وو.

افسوس دی چې ولې زما ټولې شپې دغسې خوشې تېرېږي. آه، زه ولې د هغه چا د دیدار په تلوسه یم چې د هغه ساه زما په خوب لګېږي او مس کوي یې.

د ودې چم

پر زرغوني او پرسيوري پټيې ځمکې باندې يوه بنفشه ټوکېدلې وه. د دې نارونه کاږه وو ، او سر يې ځړېده، ما ويل چې ګوندې له کتلو څخه ځان پټوي.

دا يو ډېر دمينې وړ ګل وو ، رنګ يې ځلاند او د خوښې ډک وو . يو د ګل ښکلې چتر يې د پتېدلو لپاره درلود . اوس دا غوړشکې غوړشکې شګوفه ده .

په ډېر ښه رنګ ښکلې شوې وه . او دلته يې ښه ښه بويونه خپرول. تر پټېو او ګڼو سيورو لاندې بڼ ته ولاړم.

چې دا ښکلی ګل وګورم. ده ماته د ودې چم راوښود . په خوږې تواضع سره .

خوشحالي

د خوشحالۍ ځای په جګو او ښکلو قصرونو او په زرو باندې جوړ شوو بنګلو کې نه دی
.

خوشحالي په ډېرو شتو او دولتونو چاته په لاس نه ورځي.

خوشحالي د تمول د زرنګار جام نوم نه دی.

خوشحالي د هوسايي د باغ د کوم رنګين ګل نوم دی.

حقيقي خوشحالي د استغنا ، مورې سترګي او د خوشحال زړګي نوم دی او دا شی په دغو شيانو کې پټ او مضمر دی.

خوشحالي د خواهشاتو د محدود کېدلو نوم دی، خوشحالي د قناعت او د خپل زړه څخه د حرص د اېستلو نوم دی. زه په خپل حالت ځکه فخر کوم چې زه د حقيقي مسرت خاوند يم د جوش او هيجان څخه لاس واخله ځکه چې دا شيان اکثر د انسان لپاره مهلک ثابتېږي.

د روغو خلکو سره ناسته ولاړه کوئ، او دا ځکه چې روغتيا هم د رنځورتيا غوندې متعدي شی دی په ټولو جواهرو کې لعل ډېر قيمتي شی دی ليکن معدن چې تر څو پورې صيقل نشي د هغه حقيقي رنګ او جوهر نه معلومېږي بايد مورږ خپلي خبري اترې او کارونه هم صيقل کړو او د هغوی حقيقي رنګ او جوهر ښکاره کړو.

لکه څرنګه چې د علم درياب يو ناپاياو او نامحدوده درياب دی، هم دغه شان د علم د طلب لپاره د لايتناهي زيار او نامحدوده کوښښ په کار دی. د هر انسان لپاره دا خبره

خيالي دنيا

لازمه ده چې خپل ځان د روحاني، مذهبي، جسماني او سلطاني قوانېنو څخه خبر کړي .

څه نه څه جسماني او دماغي زيار اېستل او کار کول ډېر ښه عادت دی. زيار او کوښښ د ژوندون معنی او حاصل دی. په دنيا کې لوی واړه ټول ژوي د خپل ژوندون د حفاظت او خپل خوراک د حاصلولو لپاره زيار باسي.

لاس تر زني کېناستلو او په بېکارۍ کې هېڅ ګټه او خير نشته، ګټه د زيار د باغ مېوه ده او د خپلو متو ګټه ډېره خوږه او ښه ده او هم دا د قدرت حکم او فيصله ده چې څه کار کوې د هغه کار مطابق نتيجه به درکول کېږي او دا پورته مضمون د دې متل توضيح دی چې څه کرې هغه به رېبې.

د مرګ سره محبت

زه د هغه شپې نه خبر نه وم کوم وخت چې اول اول زه د دې زندګي د دروازې څخه تېر شوم.

هغه قوت څه شی وو چې زه یې په دې پراخه رازګاه کې داسې وغورځولم لکه په نیمه شپه کې چې په ځنګل کې کومه غوټۍ وغوړېږي.

صبا چې ما رڼا ته وکاته نو دستي مې محسوسه کړه چې زه په دې دنیا کې بېګانه نه یم.

او دا چې یو بې صورته او بې نومه، یو ناقابل الفهم شی زما د مور په جامه کې زه په خپلې غېږ کې واخېستم.

دغه شان د مرګ په حال کې هم، هغه نامعلوم شی هغه شان را څرګند شي کله څرنګه چې همېشه ما هغه پېژندلی دی. او هر کله چې زه د دې ژوند سره مینه لرم نو له دې څخه پوهېږم چې دغسې به د مرګ سره هم مینه وکړم.

هر کله چې مور د خپل ښي تې نه اولاد جدا کوي نو هغه چېغې وهي، لېکن دستي یې کېڼ تې ته اچوي او غلی کوي یې.

د خپل لاس ځولانه

ای بندي ووایه: هغه څوک دی چې ته یې بندي کړی یې ؟

هغه زما بادار دی ، بندی وویل: زما خیال وو چې زه په دولت او قوت له هر چا څخه زیاتېدی شم. ما په خزانه کې هغه دولت راجمع کړ چې خپل بادشاه ته مې ورکاوه هر کله چې خوب راباندې غالب شو ، نو زه د خپل بادار په بستر کې پرېوتم. څه وقت چې وېښ شوم ومې لېدل چې په خپله خزانه کې بندي یم.

ای بندي ماته ووایه: دا څوک وو چې دا نه ماتېدونکی زنځېر یې جوړ کړ.

بندي وویل: هغه زه یم چې دا زنځېر مې په ډېر احتیاط تیار کړ ، زما دا فکر وو چې ناپړه قوت به ټوله دنیا مقیده کړي، او یوازې ما به په بې زواله آزادۍ کې پرېږدي نو په دغه لحاظ ما د شپې او ورځې په زیار سخت اور او د ظالمانه پلکونو وهلو په مدد دا زنځیر تیار کړ، کوم وخت چې جوړ شو ، او کړۍ یې په ښه شان سره مضبوطې شوې، نو ومې لېدل چې هغه زنځیر زه راګېر کړی یم.

د آزادۍ جنت

هلته چې زړه نه وېرېږي، او سر نه ټېټوي.

هلته چې علم آزاد دی.

هلته چې دنيا د کورګيو په تنګو دېوالونو نه ده ماته او ټوکړې ټوکړې نه ده شوي.

هلته چې الفاظ د رېښتينولۍ د عمق څخه راوځي.

هلته چې سعي په استقلال سره خپل وزرونه د تکميل لپاره خپروي.

هلته چې د عقل صافه چېنه د بېکاره دودونو په وچ شګلن بيابان کې خپله لاره نه وره کوي.

هلته چې نفس د تل پراخېدونکي تخيل او عمل پسې ځي.

ای څښتنه د آزادۍ په هغه جنت کې زما ملک بيدار کړه.

عبادت

دا نغمه او سرود، دا ورد او وظيفه پرېږده دروازه بنده کړه، د خانقاه په يوازي او تياره ګوټ کې ته د چا پرستش کوې هم سترګې وغړوه، ګوره چې ستا خدای تا ته مخ نه دی؟

دی هلته دی چې دهقان په بنجره ځمکه کې قلبه کوي، هلته چې مزدور لوی پېټی به شاه اخېستی وړي يې، دی په ګرمۍ او يخنۍ کې د هغوی سره دی.

د خپلو تخيلاتو نه راووځه، دغه ګلان او بخورات يو خوا کېږده، څه پروا لري که ستا جامې شلېدلي او خچني وي؟ هغه سره يو ځای شه، او د زيار او د زحمت د وچولي د خولو سره و هغه ته ودرېږه.

د ښاغلي خادم چاپ شوي کتابونه:

1 - د کوچنیانو اخلاقي پالنه
2 - نوی ژوندون
3 - روهي ګلونه
4 - پښتونلي
5 - بایزید روښان
6 - د شریف سرګذشت
7 - د مرغلرو امېل
8 - مکار الاخلاق (پښتو ترجمه)
9 - خیالي دنیا